

MALATYALI MERDÎ VE MANZUM HAMZA-NÂMESİ'NDEN BİR HİKÂYE (İNCELEME-METİN)

A Story from Merdî from Malatya and his Poetical called Hamza-namâs (Review-Text)

Ramazan SARIÇİÇEK

Prof. Dr., Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü., ramazansaricicek@gmail.com, orcid: 0000-0002-0480-5397

Araştırma Makalesi/Research Article

kale Bilgisi

Geliş/Received: 11.01.2023

Kabul/Accepted: 28.03.2024

DOI: 10.51592/kulliyat.1417996

Anahtar Kelimeler

Hamza-nâme, Malatya, 17. Yüzyıl, Manzum yazma, Hacı Hannânzâde Hâfız Merdî.

Keywords

Hamza-nâmas, Malatya, 17th century, Manzum manuscript, Hadji Hannânzâde Hâfız Merdî.

ÖZ

İslâmî edebiyattaki kahramanlık hikâyelerinin içinde önemli bir yeri olan ve destansı öğelerle dolu olan Hamza-nâmeler yazıldığı dönemlerden itibaren Arap, Fars, Hind, Malay, Cava gibi çok geniş bir coğrafyada farklı zümreler arasında şöhret bulmuş ve okunmuştur. Evliya Çelebi bu eserin 360 ciltten ibaret olduğunu söylemektedir. Şimdiye kadar ele geçen Hamza-nâmeler, içlerinde manzum parçalar olmakla beraber genellikle baştan sona mensurdurlar. Ancak bizim Malatya'da bir sahaftan aldığımız başı sonu olmayan, varakları karışmış, kenarları tıraşlı ve 17. yüzyılda yazıldığını tahmin ettiğimiz bir Hamza-nâme ise baştan sona manzum olma özelliği ile diğerlerinden farklıdır. Tamamen manzum olan bu eserin müellifi ise şimdiye kadar adı hiç duyulmamış Malatyalı Hacı Hannân-zâde Hâfız Merdî'dir. Biz bu çalışmamızda öncelikle eseri tanıttik ve eserin tam olan bir hikâyesinin metnini verdik. Daha sonra ise bu hikâyenin bir değerlendirmesini yapmaya çalıştık. Ayrıca müellif Hacı Hannân-zâde Hâfız Merdî hakkında da eserden çıkarabildiğimiz kadarıyla bilgi verdik.

ABSTRACT

Since the publication of the Hamza-nâmas, which hold a prominent place among heroic stories in Islamic literature and are full of epic features, have achieved fame and reading across various populations across a large geography, including Arab, Persian, Hindu, Malay, and Javanese. Evliya Çelebi says that this work consists of 360 volumes. The Hamza-nâmes that have come to light so far are generally in prose from beginning to end, although there are some narrative in verse. However, a Hamza-nâme that we bought from a bookseller in Malatya, which has no beginning and end, whose leaves are shuffled, its edges are shaved and which we estimate to have been written in the seventeenth century, is different from the others with its feature of being narrative in verse from beginning to end. The author of this work, which is entirely in prose, is Hadji Hannânzâde Hâfız Merdî from Malatya, whose name has never been known until now. In this study, we will first introduce the work and give the text of a full story of the masterpiece. Then we will try to make an overview of this story. We will furthermore offer as much information on the author Hadji Hannân-zâde Hâfız Merdî as we are able to gather from the text.

Atıf/Citation: Sarıçicek, R. (2024), "Malatyalı Merdî ve Manzum Hamza-nâmesi'nden Bir Hikâye (İnceleme-Metin)", *Külliyyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Hasan KAVRUK Armağan Sayısı*, 22(Mart), 281-291.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Ramazan Sarıçicek, ramazansaricicek@gmail.com

GİRİŞ

Hamza-nâmeler Hz. Peygamber'in amcası ve ilk Müslümanlardan olan Hz. Hamza'nın hayatı ve kahramanlıklarını anlatan destansı hikâyelerdir. Şehid edilmesinden sonra Araplar arasında destanlaşan Hz. Hamza kısa zamanda Arap hikâyeciliğinin de belli başlı konularından olmuştur. Bu hikâye daha sonra başta Fars ve Türk edebiyatları olmak üzere diğer İslam milletlerinin edebiyatlarında da işlenmiştir. Türkler arasında önce sözlü gelenek halinde söylenen bu hikâyelerin 14. yüzyılda şair Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî tarafından yazıya geçirildiği bilinmektedir.¹ Türkler İslamlaşırken kendi destanlarını İslamlaştırdıkları gibi ortak İslam kültüründen aldıkları yeni unsurları da Türk Destan geleneğinden ve masal kurgu muhayyilelerinden geçirip zenginleştirmeyi de ihmal etmemişlerdir (Albayrak 1997: 516; Aksoy 2008: 83).

Hamza-nâmeler, Araplar ve Farslar arasında Sîret-i Hamza, Esmârü'l-Hamza, Kısas-i Emîr Hamza, Dâstân-ı Emîr Hamza, Kitâb-ı Rumûz-ı Hamza adıyla meşhur olmuştur. Hamza-nâme nüshalarına Arap, Fars ve Türkçeden başka Hind, Malay ve Cava dillerinde de rastlanmaktadır (Köprülü 1989: 369).

Kültür tarihimizde bu hikâyeler uzun kış gecelerinde köy odası, kıraathane gibi yerlerde bir araya gelen insanlara bir okuyucu tarafından bölümler hâlinde okunurdu. Halkın sevak dinlediği bu hikâyeler onların tarihî, dinî, edebî duygularını tatmin eder, mânen eğitilmelerine, inanç ve zevklerinin şekillenmesine de katkıda bulunurdu (Atalan 2008: 17-19).

Aslında bu tür hikâyeler 14. yüzyıldan itibaren Anadolu topraklarına göç etmiş olan Türk halkına, onların anlayabileceği şekilde İslâmiyeti anlatmak ve öğretmek amacıyla oluşturulmuş destanî hikâyeler olmalıdır. Anlaşıldığı kadarıyla bu destanî hikâyeler İslâmiyet'in yayılma dönemindeki bazı tarihî olaylar ve menkıbelerin daha sonraları efsane kisvesine büründürülmüş halleridir. Zira anlatılanlar tarihî hadiseler ve tarihî şahsiyetlerle örtüşmeyen hayalî ve olağanüstülüklerle dolu olaylardır (Uçman 1981: 91-93).

İslam edebiyatında dinî-destanî nitelikli hikâyelerin 13. yüzyıldan itibaren önce Hz. Peygamber'in hayatı, daha sonra da Hz. Ali cenklerinin etrafında ortaya çıkmaya başladığı tahmin edilmektedir. Sade halk diliyle yazılmış bu dinî-destanî nitelikli eserlerin hemen ardından da Anadolu'da Hz. Peygamber'in amcası Hz. Hamza'nın hayatı ve kahramanlıklarının anlatıldığı maceralar *Hamza-nâme* adıyla ortaya çıkmaya başlar (Uçman 1981: 91-92). Birbirini takip eden ciltler hâlinde yazılmaya başlanan Hamza-nâmeler Evliya Çelebi'ye göre 360 cildi bulur (Albayrak 1997: 517)².

¹ Hamza vü Ahmed nâm karındaşlar peydâ olup Hamzavî vü Ahmedî taħalluş idinüp (P27a) Ahmedî İskender-nâme'yi (A23b) baħr-i remel-i müseddesde nazm itmişdür. Ve Hamzavî İskender ü Hamza kışşaların neşr ile cem' idüp maħal maħal kendünün ebyâtın zamm itmişdür. Hamzavî'nün kitâblarından nazmı ma'lûmdur. (Kılıç 2018: 69)

² Hamza-nâme için bakınız: Lütfi Sezen (1991), *Halk Edebiyatında Hamzanâmeler*, Ankara Kültür Bakanlığı Yayınları; Abdullah Uçman (1981), "Hamzanâme", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 4, İstanbul, Dergâh Yayınları; Muhammet Yelten (2013), *Hamza-nâme'nin Yeni Ciltleri ve Okunma Mekânları*, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Fall 2013*, p. 179-247, ANKARA-TURKEY; (2013), ---- (2013), "Türk Edebiyatında 15. Yüzyıldan Bir Nesir Kesiti Olarak Hamza-nâme'nin Hitap Ettiği Zümreler", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer 2013*, p. 151-165, ANKARA-TURKEY.

Manzum Hamza-nâme Örneği

Anadolu'da destânî hikâyeciliğin en güzel örneklerinden olan Hamza-nâmelerin ilk olarak şair Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî tarafından yazıya geçirildiği bilinmektedir. Bu destanlar genel olarak mensurdur. Bazılarının içlerinde az da olsa manzum kısımlar vardır. Bununla beraber baştan sona manzum bir Hamza-nâme'ye şimdiye kadar rastlanmamıştır. Ayrıca şimdiye kadar Hamzavî'den başka Hamza-nâme müellifi de bilinmemektedir.³ İşte bu çalışmamıza konu olan eser ise şimdiye kadar bilinenlerden farklı bir Hamza-nâme örneğidir. Hem müellifi farklı hem de tamamen manzum bir eserdir.

1. Eser ve Şairi

Ele aldığımız Hamza-nâme 1990'lı yıllarda Malatya'da eski kitaplar satan bir dükkândan aldığımız ve orijinal nüshası şahsi kütüphanemizde bulunan bir eserdir. Varakları karışık olarak bir araya getirilmiş, kapaksız, kenarları tıraş edildiğinden bazı sayfa numaraları kesilmiş olan eser bildiğimiz kadarıyla tek nüshadır. Eser, 19,5x26,5 (25x14) ebadında, arma filigranlı Avrupâî kaba bir kâğıt üzerine harekeli güzel bir nesih hatla yazılmış, etrafı kırmızı ince bir cedvelle çevrilmiş, her sayfası 19 satır, çift sütundan oluşmaktadır. Baştan, sondan ve ortadan bazı varaklar eksiktir. Varakların eksikliğinden dolayı eserin adı ve yazılış tarihi tespit edilememiştir. Ancak eserin bütününe bakıldığında içerik ve kahramanlar bu eserin bir Hamza-nâme olduğunu göstermektedir. Varakların bir tarafında filigran olarak, askerî arma benzeri bir şeklin ortasında gülen insan suretinde hilal resmi,⁴ diğer tarafında ise Castellar yazı karakterine benzer bir karakterle yan yana ve içi boş A ve C veya G harfleri filigran olarak yerleştirilmiştir.

Eser, 178 sayfadan ibaret olup mesnevî nazım şekliyle ve *fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün* vezniyle yazılan yedi hikâyeden oluşmaktadır. Ancak eldeki sayfaların ilki 76 sonu ise 417 sayfa numarasını göstermektedir. Baş, sonu ve ortasında eksikler bulunan eserin dolayısıyla, biri hariç hikâyeleri de eksiktir. Biz de bu çalışmada orijinal metne göre 386-416 eldeki varaklara göre ise 147-178 sayfaları arasındaki tam olan bir hikâyeyi ele almaya çalıştık.

Eserin müellifi Hacı Hannân-zâde Hâfız Merdî olup hakkında, Malatyalı olduğu dışında hiç bir bilgi yoktur. Ancak hikâye sonlarında adını ve mahlasını zikreder. Şair her hikâyeyi, adıyla birlikte Malatya ve Malatyalılara dua ederek bitirir:

568 **Malaṭıyye** kullarıñı yâ Kerîm
'Afv idüp 'iṣyânlarını yâ 'Azîm

³ Hamza-nâme nüshaları incelendiğinde, bazı ciltlerinin birden fazla olduğu ve ilk müellifi Hamzavî olmakla beraber meddahlar tarafından anlatılan onun diğer cilt ve nüshalarının içerik ve tertiplerinin farklı olduğu ve buradan da yazarların farklı kişiler olduğu çıkarılabilir. Çünkü İstanbul Üniversitesi kütüphanesinde bulunan ve üzerinde ayrı ayrı yüksek lisans tezi yapılan 1. Cilt nüshalarının içerikleri, en azından giriş kısımları, farklıdır (Balaban 2003; Soyol 2018). Ayrıca bazı ciltlerle ilgili birden fazla yazmaların varlığı da bir gerçektir (Sezen 1991: 27-33). Bütün bunlar yazılı metnin de zaman içinde değiştiğinin veya birçok Hamza-nâme müellifinin ortaya çıktığının hatta anonimleştiğinin göstergesidir denilebilir. Zira Hamza-nâme nüshalarında Hamzavî adı geçmemektedir (Aksoy 2008: 84)

⁴ A C / G

569 Cennet-i a'lâ'ya dâhil it kamu
İri ufağ cümlesin yâ Hayy u Hû

570 **Hâcı Hannân-zâde Merdî** rû-siyâh
'Afv idüp 'işyânını ey Pâdişâh

Eserin bir başka yerinde ise adını tam olarak Hâcı Hannân-zâde Hâfız Merdî olarak zikretmektedir:

16 **Hâcı Hannân-zâde Hâfız Merdî** bu
'Âciz ü mücrim günahkâr sû-be-sû

Eserini, arkasından bir yadigâr bırakmak ve rahmetle anılmak için yazan müellif kendi adını hikâyede Baba Merdî olarak da zikreder.

22 Sen dağı gitmezden evvel yâdigâr
Söyle bir söz **Baba Merdî** âşikâr

23 Rahmete olup vesîle dem-be dem
Okunucağ şâd olasin ey dedem

Eserin telif mi, tercüme mi, yoksa uyarlama mı olduğu konusunda net bir bilgi yoktur. Ancak müellif bu eserin aslını *Küçük Mü'min Halife*'den aldığını söylemektedir:

30 **Küçük Mü'min Halife** aşlından ol
Hikâyet idüp didi kim luftı bol

Ayrıca bu tür eserlerden kendisinde daha yüzlercesinin olduğunu *biñ hikâye* diyerek belirtir. Buradaki hikâye onlardan sadece bir tanesidir:

25 **Biñ hikâye** âmadedür dilümen
Güftemi ger gûşi kün ey cânümen

27 **Râviyân şöyle hikâyet eyledi**
Bir 'aceb dürlü hikâyet söyledi

28 Diñle râvînüñ rivâyetin saña
Vireyim haber anı öñden soña

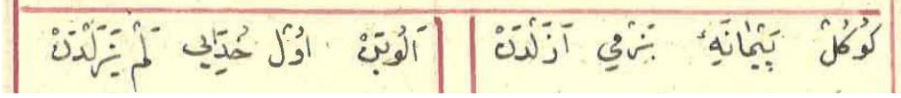
2. Şekil İncelemesi

Makale konumuz olan Hamza-nâme'nin telif veya istinsah tarihi belli değildir. Kullanılan kâğıdın cinsinden 18. veya 19. yüzyılda yazıldığını tahmin ediyoruz. Ancak eser bünyesindeki bazı arkaik kelime ve ekler onun aslının daha önceki yüzyıllara tahminen 17. yüzyıla ait olduğu intibasını vermektedir. Konumuz dil hususiyetleri olmasa da, Türk dilinin imlâ özelliklerinin ortaya konabilmesi için her devirde yetişen şair ve yazarların eserlerindeki imlânın tespit edilmesi önem arz ettiğinden (Çeltik 2008: 143) biz de burada eserin göze çarpan bazı imlâ özelliklerine kısaca değinme gereği duyduk:

2.1. Belirtme eki "*hâ-yı resmiye*"den sonra hemze ile yazılmıştır. Ancak biz böyle yerlerde hemze yerine "y" harfini yazmayı tercih ettik:

peymâne'i: peymâneyi

- 1 Göñül peymâneyi bezm-i ezelden
Aluban ol Hudâ-yı Lem-yezel'den

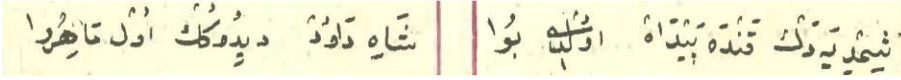

- 208 Böyle yazup nâmeyi itmiş tamâm
Şehrü 'Ayyâr anuñ ağzından merâm

2.2. Bazen medli kelimelerde, medli hecedeki yarım ses hareke ile gösterilmiştir⁵:

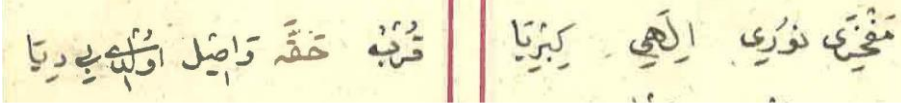

- 14 Çâr-yâr-ı bâ-şafâ ol cânlara
Vir şalâtıla selâmı anlara

- 252 Şimdiye dek kanda peydâh oldu bu
Şâh Dâvûd didügüñ ol mâh-rû

2.3. Farsça terkiplerin “-i” si bazen “-ye” harfiyle uzun ünlü gibi gösterilmektedir:

- 10 Mefhâr-ı nûr-ı İlâhî kibriyâ
Kırbu Hakk'a vâşıl oldu bî-riyâ

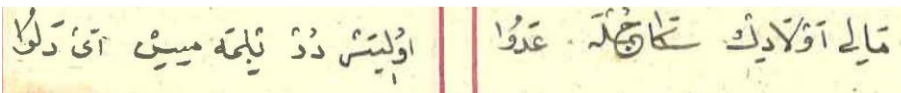
Ancak bu durum belirtme ekiyle karıştırılmaya da sebep olabilir.

2.4. Bazen bağlaç olan “ve, ü” sesleri ötreyle harekelenmiş bazen de kesreyle “ı/i” olarak gösterilmiştir:

- 53 İns ü cinne hüküm iderem rûz u şeb
Çekmişem ben dîn yolunda çok ta'ab

2.5. Şair sonu yuvarlak ünlüyle biten bazı Arapça ve Türkçe kelimelerde “vav” harfinin yanında bir de “elif” ekliyor:

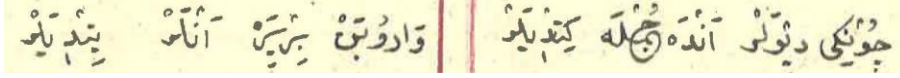

⁵ Normalde medli hecelerde yarım ses hiçbir işaretle gösterilmezken bu eserde harekeyle gösterilmiştir. Zaman zaman başka eserlerde de karşılaşılan bu durumun diğer eserlerdeki halinin de tespit edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

- 4 Mâl i evlâdîñ saña cümle 'adû
Olisardur bilme misin ey delû

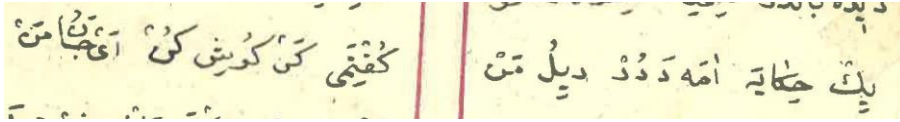
2.6. Farsça "ki" edatı çoğu yerde "y" harfiyle yazılmış.

- 37 **Çünkü** dîvler anda cümle gitdiler
Varuban bir yire anlar yitdiler

2.7. Aslında uzun olan sesler vezin gereği kısa okunması gerektiğinde "elif" harfi yerine "hâ-yı resmiye" ile yazılmıştır:

âmâde > âmade

- 25 Biñ hikâye **âmade**dür dilümen
Güftemi ger gûşi kün ey cânümen

2.8. Türkçe eklerde imâle yapıldığında ünlülerin hareketleri uzatma işareti ile gösterilmiştir:

- 14 Çâr-yâr-ı bâ-şafâ ol cânlara
Vir şâlâtrla selâmı anlara

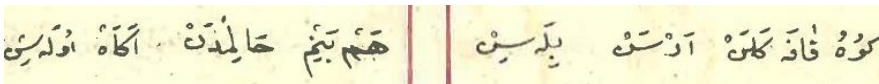
2.9 Bazı Farsça kelimelerin sonundaki yumuşak ünsüzler sert ünsüz olarak yazılmıştır:

derd > dert

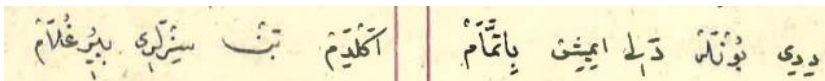
- 52 Ben de senüñ gibi Süleymân idim
Dertli dillere şifâ dermân idim

2.10. Bazen Farsça terkiplerde terkip "-i"si harekeyle ve yuvarlak olarak yazılmıştır:

- 518 Kûh-u Kâf'a gelen ersen bilesin
Hem benim hâlimden âgâh olasin

2.11. Arapça harf-i tarifi yazılışı metinde lâm harfi yerine asıl kelimenin ilk harfi şeddeli olarak yazılarak yapılmaktadır:

794 Didi bunlar deli imiş bi't- tamâm
Añladım ben sizleri pîr u gulâm

2.12. Bunun dışında eserde -uban/-üben, -isar/-iser, -ıcak/-icek gibi Eski Anadolu Türkçesi özelliği taşıyan eklere de rastlanmaktadır. Bunlar eserin sözlü kültürde yaşadıkdan asırlar sonra yazıya aktarılmasından dolayı olmalıdır.

4 Mâl ü evlâdın saña cümle 'adû
Olisardur bilme misin ey delü

90 Bunuñ üstünde iki rik'at namâz
Kıluban du'â ide o şâh-bâz

54 Ol Süleymân işidicek bu sözi
Yaşıla tıoldı o dem iki gözi

434 Böyle diyüp ırte olıcağ hemân
Helahil ve 'Anadılîs ol zamân

3. Vezin Kullanımı:

Eser her ne kadar *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezni ile kaleme alınmış ise de birçok yerde vezin hataları göze çarpmaktadır. Bu kusurlar incelendiğinde bunlardan bazılarının bazı Arapça Farsça kelimeleri Türkçe söyleyişe uydurma amacıyla yapıldığı (dünyâ>dünya); bazı yerlerde ise şairin meramını anlatmak için vezni nazara almadığı görülmektedir. Biz mümkün olduğu kadar söyleyişi standart aruza uydurmaya çalıştık. Bunun mümkün olmadığı yerlerde ise metne müdahale etmedik. Nitekim çalışmanın ilk beyti *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* vezniyledir:

1 Göñül peymâneyi bezm-i ezelden
Aluban ol Hudâ-yı Lem-yezelden

4. Hikâyenin Özeti:

Hz. Süleyman devrinde Dâvud Şah'ın dünyada da âhirette de padişah olacağı söylenir. Bu arada Süleyman Peygamber ise devlere, dünyaya bir defa gelmiş ve insanoğlunun karışmadığı bir topraktan bir testi yapmalarını emreder. O an Süleyman Peygamber'in gönlünden "Bu dünyaya benim gibi biri gelmedi", diye geçer. Ancak yapılan her testiden su içmeye kalkıştığında o testinin toprağı kendisinin daha önce insan olduğunu, sonunda ölümün kendilerine eriştiğini söyler ve bu olay birkaç kez tekrarlanır. Hz. Süleyman bu yüzden yapılan testilerden su içemez. Bunun üzerine gözlerine yaşlar dolar ve o an gelen Cebrail'e bundan önce kendisi gibi birinin dünyaya gelip gelmediğini sorar. O da binlercesinin geldiğini sonunda ölüp gittiklerini söyler. Kendisinden sonra kendisi gibi birinin gelip gelmeyeceğini sorduğunda ise âhir zaman Peygamberi'nin geleceğini; insanların ve cinlerin

peygamberi olacağını, ardından amcası Hamza'nın on sekiz yıl, ondan sonra da Hamza'nın oğulları Dâvud Şah, Cüneyd-i İsfahanî ve Seyyid Battal'ın Kaf Dağında cin ve perilere hükmedeceğini söyleyerek ortadan kaybolur⁶.

Bunu duyan Süleyman Peygamber'in veziri Safvan da o zamanlara kadar yaşayıp onları görmesi için Hz. Süleyman'dan dua etmesini ister. Bunun üzerine Hz. Süleyman Safvan'a; kendisinden sonra gelecek olan Dâvud Şah, Amr Ümmiyye ve Şehrü Küçük Ayyar'a, zamanı gelince verilmek üzere yadigârlar bırakır. Bunlar *kelam ayinesi, zırh, at, kılıç, seccade* gibi tılsımlı eşyalardır. Zırhı giyen ne isterse onun kılığına girebilecektir. Seccade ise üstünde kılınan iki rekât namazdan sonra duaların kabul edildiği eşyadır.

Hz. Süleyman'dan sonra Kaf Dağı'nda hâkimiyeti veziri Safvan ele alır. O sıralar Hz. Hamza Nuşirevan'ı yenmiş, İsfahan şehrini almış, halkını Müslüman etmiş, İsfahan padişahının kızını kendisine, vezirinin kızını da Amr Ümmiyye'ye nikâhlamıştır. Bu nikâhtan Hamza'nın Dâvud Şah, Amr Ümmiyye'nin de Şehrü Ayyar adlı çocukları olmuştur. Bu çocuklar bir gece beşiklerinde yatarken aniden ortadan kaybolurlar.

Safvan, bunların doğum zamanlarını bilip bir periyle onları Kaf Dağı'na kaçırmış, yer altında yaptığı bir odada dokuz yaşına kadar herkesten saklayarak arslan sütü ve şerbetle beslemiş, bütün ilim ve hüneleri onlara öğretmiştir. Bu yaşa kadar babaları bildikleri Safvan onlara, babalarının Süleyman Peygamber olduğunu, kendisinin ise Süleyman Peygamber'in veziri olup kendilerini yetiştirmesi için görevlendirildiğini, niyetinin onları Kaf'a sultan yapmak olduğunu, asi olmuş cin ve perilerin zaptu rapt altına alınmalarının gerektiğini söyler.

Çocuklar belli bir yaşa geldikten sonra Safvan, Dâvud Şah'ın üstüne hükümdar kıyafeti başına da mücevherden bir taç takarak yetmiş iki tür cine onu tanıtır. Hz. Süleyman'dan sonra kendisini padişahları bilen cinlere artık Dâvud Şah'ın padişahları olduğunu söyler. Şaşkın topluluğa karşı Safvan hitap ederek; bir gün Süleyman Peygamber'in kabrine gittiğini, orada bu iki genci gördüğünü, bu esnada Hz. Süleyman'ın kabirden seslenerek, bu gençlerin oğulları olduğunu, bunları besleyip büyütmesini, ileride lazım olacağını söylediğini, kendisinin de bu emri yerine getirdiğini anlatır. Artık kendisi de onun veziri olacaktır. Kaf Dağı ahalisinin de mutlu olmak istiyorsa Dâvud Şah'a itaat etmeleri gerektiğini belirtir. Bütün cin taifesi de Dâvud Şah'a itaat ederler.

İlk iş olarak dört bir yana mektup yazan Dâvud Şah kendisinin Süleyman Peygamber'in oğlu olduğunu, onun yerine geçtiğini, kendisine itaat edilmesini ister. Bunun üzerine gelenler Dâvud Şah'a itaatlerini gösterirler. Bu arada Bali Peri, Süleyman Peygamber'in kaç bin yıldır öldüğünü Dâvud Şah'ın bunca zamandır nerede olduğunu, Hz. Süleyman'ın oğlu olduğunu ispatlamasını, yoksa onunla savaşaacağını söyler. Duruma sinirlenen Dâvud Şah, Bali Peri'ye savaş açar.

Dâvud Şah dört yüz bin peri askerle, Bali Peri de yüz bin dev ve askerle harekete geçerler. Şah Bali Peri, Dâvud Şah ne kadar asker gönderdiyse hepsini mağlup eder. Bunun üzerine Dâvud Şah, Süleyman Peygamber'den

⁶ Bu olayın bir benzeri Hz. Ali Cenkleri'nde de geçer. Burada, hastalıklardan dolayı yatağa düşen Hz. Süleyman, "usturlab ilmi"nden, kendisinden sonra, bulunduğu makama birilerinin gelip gelmeyeceğinin sorulmasını ister. Âlimler Kahkaha Sultan diye zalim birinin geleceğini ancak Hz. Muhammed ümmetinden Ali adlı bir pehlivanın ise onu alt edeceğini bildirirler (Yoldaş-Kavruk 2013: 60-62).

yadigâr olan savaş âletlerini kuşanıp atına binerek meydana çıkar. Şah Bali, Dâvud Şah'ı görünce korkup bütün askerleriyle Dâvud Şah'a katılır.

Dâvud Şah Bulkiya neslinden Zirnak Nerre Dev ve Esmâ Perî'ye mektup yazarak kendisine itaat etmelerini ister. Esmâ Perî kendisinin padişahlık gibi bir iddiasının olmadığını, Allah'ın Arslanı Hamza'nın eşi olduğunu, ona danışarak karar vereceğini ifade eder. Zirnak Nerre ise, kendisinin Hamza'ya bile itaat etmediğini, ona da itaat etmeyeceğini söyler.

Dâvud Şah ilk iş olarak binlerce dev ve peri ile Esmâ Perî ile birleşen Zirnak Nerre üzerine gider. Çok kanlı bir savaşta Zirnak Nerre Dâvud Şah'ın birçok askerini öldürür. Bunun üzerine Dâvud Şah Süleyman Peygamber'in yadigârlarını kuşanıp, Kelâm-ı Âyine'yi de boynuna asarak Zirnak Nerre'nin karşısına çıkar. Onu bu vaziyette görüp etkilenen Zirnak teslim olur. Dâvud Şah da onu tahtta yanında oturtturarak taltif eder. Bu durumu gören Esmâ Perî "Nerdesin Hamza!" diyerek Kaf Dağı'nı terk eder.

Bu defa Dâvud Şah Kaf'ta Ümmü'l-hayat denilen bir yerde Helâhil ile Anâdilis adlı pehlivanların itaat etmediklerini öğrenerek hemen harekete geçer. Kanlı bir savaş sonucunda yenileceğini anlayan Helahil ve Anadilis yurtlarında kalmak şartıyla Dâvud Şah'a itaat etmeye karar verirler. O da onları orada bırakarak Billûr-ı A'zam'a doğru gidip uygun bir yere yerleşir. Kaf Dağı'nda herkesi itaat altına alınca Arap ülkelerine doğru yönelir. Orada yüce bir nama sahip Hamza'nın olduğunu öğrenir. Dâvud Şah, Arap ülkesinde Esmâ Perî'nin kocası olan, hiç kimsenin onu yenemeyeceği, Kaf ülkesinde on sekiz yıl dev ve perilerle savaştığı, ejdere benzediği, dört bin dört yüz kırk dört cezireyi harap ettiği, binlerce erkek devin hepsini kılıcıyla öldürüp emri altına aldığı anlatılarak övülen bu Arap Emiri'ni sever ve onu yanına almak ister.

Dâvud Şah, taht üzerinde Hamza'nın yanına giderken yolu Ateş Denizi'ne düşer. Burayı, bir rivayete göre Ateş Kuşu'nun sırtında ikinci rivayete göre, devlerin havada yaptığı küpler üzerinde; üçüncü rivayete göre ise kanatlı devlerin sırtında geçer. Karşıya geçince, Kaf Dağı'nda hüküm sürenlerden Hamza ve Bediüzzaman'ın yanısıra birçok hükümdarın yazdığı tarihler de vardır.⁷ Ateş Denizi'nden sonra Balçık Denizi'ne rastlarlar. Burayı da kanatlı devlerin sırtında geçerler. Burada da direkler üzerinde tarihler olduğunu görürler. Dâvud Şah altın bir direk üzerine kendi tarihini ve Rub-ı Meskun üzerine gitmeye karar verdiğini yazar.

Balçık Denizi'ni geçip Yılan Denizi'ne gelen Dâvud Şah ve askerleri burada Şahmaran ve askerleriyle savaşır. Savaş esnasında Şahmaran, Kelam Ayinesini görünce savaşı bırakıp Dâvud Şah'a teslim olur. Bunun üzerine bütün ahali hep birlikte Kaf kapısına gelirler. Dâvud Şah orada Hamza oğlu Rüstem Şah'ın ve Kasım'ın tarihlerini görür. Safvan'dan bunların Hz. Hamza'nın oğulları olduklarını öğrenince çok şaşırır. Ardından yaya olarak gelip Allah'ın yardımıyla Kaf'ın kapısını açarak içeriye girer sonra da bütün askerleriyle dışarı çıkarak etrafına bir kez daha dönüp bakar.

Müellif hikâyenin sonda okuyanlara, dinleyenlere, bütün Malatyalılara, anne ve babasına dua ederek bu hikâyeyi bitirir.

⁷ Hamza-nâmelerde de sütun('amûd) üzerine yazılmış bir tarih vardır. (Sezen 1991: 110).

5. Muhteva İncelemesi

5.1. Hikâyede Adı Geçen Kişiler

Amr Ümmiyye/Ayyâr: Hikâyede Hz. Hamza'nın veziri, Şehrü Ayyar'ın da babasıdır. Hamza-nâme'de de Hz. Hamza'nın en yakın arkadaşlarından ve askerlerindedir; orada adı Amr/Ömer Ayyâr diye geçer (bk. Sezen 1991: 54, 123, vd.).

Hz. Ali Cenklî'nde de Amr bin Ümmiyye/Ümeyye adlı bir kahraman vardır (bk. Demir-Erdem 2007-I: C.1,92; Yoldaş-Kavruk 2013: 302-312). Bazı Hz. Ali cenk-nâmelerinde ise Amr Meyye adında bir kahramanın adı anılır (Çetin 1997: 189).

Bediüzzaman: Hz. Süleyman'dan sonra Kaf ülkesinde hâkim olmuş ve orada bir kitabe yazmış kahramanlardandır. Hamza-nâme'de "şîr-i dîl Bedi'üzzamân" diye anılır. Hz. Hamza'nın yakınlarından (bk. Sezen 1991: 93/33, vd.). Hatta bir yerde Hz. Hamza'ya "pederim" diye hitabından onun oğlu olduğu anlaşılmaktadır (bk. Sezen 1991: 115). Zaten, Kaf Dağı'na hükmedenler hep Hz. Hamza'nın çocuklarıdır (549-550).

Bulkıyâ: Kaf Dağı'nın pehlivan devlerindedir. Zirnak Nerre Dev'in atasıdır. Bulkıyâ aynı zamanda Câmasb-nâme'nin de kahramanlarından (289-290) (bk. Çelebioğlu 1999: 245-247).

Câbir: Kaf Dağı'nda yaşayan ve Dâvud Şah'ın tarafında olan pehlivan bir peridir. Aynı adlı bir kahraman Hz. Ali cenklerinde de vardır (bk. Yoldaş-Kavruk 2013: 269; Çetin 1997: 267).

Cüneyd-i İsfahanî: Bu hikâyede Hz. Süleyman'ın oğlu olup O'ndan sonra Kaf Dağı'na hükmetmiş olan kahramanlardandır. Hamza-nâme'de de geçer (Sezen 1991: 93/32).

Dâvud Şah: Hz. Hamza'nın oğlu olduğu halde cinler tarafından kaçırılıp Hz. Süleyman'ın oğlu olduğuna inandırılan ve bu hikâyenin de başkahramanı olan kişidir. Hz. Süleyman'ın yerine geçip cin ve perilerle savaşarak Kaf Dağı'na hükümdar olmuştur.

Dâvud adlı bir kahraman Hz. Ali cenklerinde de vardır. Ancak orada adı Dâvud-ı Şu'bâ'dır ve Hz. Ali ile savaşan Yahudi biridir (Yoldaş-Kavruk 2013: 212/266-289; Çetin 1997: 269). Hamza-nâme'de ise Dûde Şâh diye bir kahraman vardır. Hz. Hamza'ya yenilerek Müslüman olmuş ve ona bağlanmıştır (bk. Sezen 1991: 46-47; 58-59; 70).

Esmâ Peri: Hz. Hamza'nın karısıdır. Güçlü bir peridir.

Hamza-nâme'de ise Hz. Hamza'nın 18 yıl Kaf Dağı'nda kalmasına sebep olan peri olarak gösterilir (bk. Sezen 1991: 62, 113, vd.).

Hamza/Şâh-ı Arab: Hz. Peygamber'in amcası Allah'ın Aslan'ı Hz. Hamza'dır. On sekiz yıl Kaf Dağı'nda cinlere ve perilere hükmetmiştir. Hamza-nâme adlı 72 cildi bulan müstakil destanın da kahramanıdır (Sezen 1991: 27).

Helâhil ve Anâdilîs: Kaf ülkesinde Ümmü'l-hayat adlı yerin pehlivanlarıdır.

Kâsım: Hz. Süleyman'dan sonra Kaf ülkesinde hâkim olmuş ve orada bir de kitabe yazmıştır. Hamza-nâme'de de Hz. Hamza'nın Melik Kasım adlı bir cengâveri vardır (Sezen 1991: 41,54, vd.).

Lenduha Beg: Eserde sadece adı geçen bir pehlivandır. Hamza-nâme'de ise Lendihâ olarak geçmektedir. Kişiliği, metinden tam olarak anlaşılammaktadır (Sezen 1991: 62, 92, 94).

Mümin Halife: Ele aldığımız hikâyelerin kaynak kişisi olarak gösterilir.

Nûşirevan: Eski İran hükümdarlarından. Eserde, Hz. Hamza'nın onu yendiğinden bahsedilir.

Rüstem Şah: Hz. Süleyman'dan sonra Kaf ülkesinde hâkim olmuş ve orada bir de kitabe yazmıştır. Diğer Kaf Dağı hâkimleri gibi bu da Hz. Hamza'nın oğludur.

Süleyman Peygamber: Dâvud Peygamberin oğludur. Aynı zamanda padişah olan Dâvud Peygamber'den sonra on iki yaşında tahta geçmiş hem hükümdar hem de peygamberlik yapmıştır. Kur'an'a göre hem insanlara hem de cinlere hükmederdi (bk. Sebe: 34/12-14). Bu hikâyede, Hz. Süleyman'ın vefatından sonra onun adına cinler üzerinde hâkimiyet kurmak isteyen veziri Safvan ve varisi Dâvud Şah'ın yaptığı olağanüstü mücadeleler anlatılır. Hz. Süleyman, Hz. Ali Cenkeri'nde de yer alır (bk. Yoldaş-Kavruk 2013: 59).

Safvan: Hz. Süleyman'ın veziridir. O'nun duasıyla çok uzun yıllar yaşamış ve onun yerine Kaf Dağı'nda cinlere ve perilere hükmetmiştir. Cebrail'in bildirmesiyle ilerde gelecek olan Dâvud Şah'la Şehrü Ayyar'ın yetişip Kaf Dağı'na hükmetmelerine yardım etmiştir.

Seyyid Battal: Hz. Süleyman'dan sonra Kaf Dağı'na hükmetmiş kahramanlardan olarak zikredilir (75).

Şah Bâli Peri: Bu hikâyede Şehrü Ayyar'ın kılığına girdiği bir pehlivan devdir. Câmasb-nâme'deki kahramanlardan birinin adı da Şah Peri'dir (bk. Erkan 1993: 44).

Şahmaran: Dâvud Şah'ın fethettiği Yılan Denizi'nin padişahıdır (289-290). Aynı zamanda Câmasb-nâme'nin de kahramanlarından (bk. Çelebioğlu 1999: 254).

Şehrü/Küçük Ayyar: Hz. Hamza'nın veziri Amr Ümmiyye'nin oğludur.

Ankâb-ı Tiz, Divü Ankâ, Kaplan Nerre Dev, Mefruz Dev, Meşam Nerre Dev, Yemenli Dev Nerre ve Zirnak Nerre Dev de Dâvud Şah'ın mücadele ettiği ve eserde adları geçen Kaf ülkesinin güçlü dev pehlivanlarındandır.

5.2. Mekânlar

Balçık Denizi: Kaf Dağı'na hükmedebilmek için Dâvud Şah'ın geçmesi gereken üç zorlu yerden biridir.

Od Denizi: Kaf Dağı'na hükmedebilmek için Dâvud Şah'ın geçmesi gereken üç zorlu yerden biridir.⁸

Ümmü'l-Hayat: Kaf ülkesindeki bir yer adıdır. Helahil ve Anadilis oranın pehlivanlarıdır.

⁸ Ateş Denizi, Şeyh Galib'in Hüsn ü Aşk'ında da yer alan bir motiftir. Orada da âşğın geçmesi gereken bir engeldir. Bu engeli Aşk, Aşkar adlı ateşte yanmayan bir vasıtaya binerek geçer (Okay-Ayan 2005: 309-317). Dâvud Şah ise Ateş Denizini murg-ı semend'le geçmektedir.

Yılan Denizi: Kaf Dağı'na hükmedebilmek için Dâvud Şah'ın geçmesi gereken üç zorlu yerden biridir. Hükümdarı ise Şahmaran'dır.

5.3. Diğer Unsurlar

Ahmes ü Ceyb ü Taziyan: Hz. Süleyman'ın Dâvud Şah'a yadigâr bıraktığı atın adıdır.

Kelâm-ı Âyine/Kelâm Âyinesi: Hz. Süleyman'ın Safvan'a Dâvud Şah'a verilmek üzere yadigâr bıraktığı kolye gibi boyuna asılan ve Hz. Süleyman'ın hükümdarlık âlâmetlerinden olan bir eşyadır.

Hamza-nâme'de de benzer bir unsur yer almaktadır. Hz. Hamza'nın neslinden İrec bin Kasım bilinmez bir âlemdeyken bir "şah kalıbı"nın boynunda asılı ve üzerinde "esmâullâh" yazılı tılsımlı bir âyine görür. Bu âyine boynuna takanı çeşitli belalardan korumaktadır (bk. Sezen 1991: 110-112).

Murg-ı semend: Od denizini geçmek için Dâvud Şah ve askerlerini sırtlarında taşıyan ve ateşte yanmayan kuşlardır.

Seccade: Hz. Süleyman'ın Şehrü Ayyar'a yadigârıdır. Üzerinde iki rekât namaz kılınca yapılan duayla istenilen kılığa girilebilir.

6. Motifler:

Resim ve nakışta, yan yana gelen bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri demektir (Türkçe Sözlük (2011): 1698). Edebiyatta konuya özellik kazandırır. Ayrıca motif, hikâye ve masalın (Alptekin 1985: 401-402) ve hikâye etmenin, itici ve sürükleyici güce sahip en küçük unsurudur. Farklı eserlerde bölünmez parçalanmaz tematik üniteler olarak tekrar tekrar karşımıza çıkan motifler hikâyeye tematik destek sağlar (Aslan 1990: 43; Öztürk 1985: 86).

Destanlar da zengin motiflerin yer aldığı edebî türlerdendir. Ele aldığımız bu Hamza-nâmenin de zengin bir motif unsuru taşıdığı görülmektedir. Bunlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

6.1. Asırlarca yaşama: Hz. Süleyman'ın vefatından sonra veziri Safvan bin yıldan fazla yaşamış ve Hz. Hamza'nın oğlunu yetiştirmiştir.

6.2. Sihirli seccade: Hz. Süleyman'ın Şehrü Ayyâr'a yadigâr bıraktığı seccade sihirlidir; onun istediği kılığa girmesini sağlar.

6.3. Cinler-periler-devler: Hikâyedeki olağanüstü yaratıklardır.

6.4. Don/Şekil/Kılık değiştirme: Sihirli seccade sayesinde Şehrü Ayyâr bir peri olan Şah Bali Peri şeklini alır. (Ocak 1992: 82, 88,)

6.5. Boyna takılan tılsımlı muska: Hz. Süleyman'ın yadigârı olan Kelâm Âyinesi'ni boynuna takan Dâvud Şah herkesi yener.

6.6. Kaf Dağı: Masal motiflerinden olan Kaf Dağı bu cenk-nâmenin de unsurlarındandır.⁹

6.7. Sihirli zırh: Hz. Süleyman'ın yadigârı olan zırhı giyen Dâvud Şah yenilmez olur.

6.8. Ateş Denizi, Yılan Denizi, Balçık Denizi: Kahramanımızın hedefine ulaşmasında önüne çıkan, aşılması güç engelleri temsil eden unsurlardır.

6.9. Bade içme: Tasavvufta *eldest bezminde* ruhların evet demesi; âşık edebiyatında da âşıkların rüyalarında *pir elinden bade içmeleri* gibi Hz. Hamza da Kaf Dağı'nda Hızır elinden bade içmiştir (Günay 1993).

6.10. Padişahın kızıyla evlenme: İsfahan'ı fethedince Hz. Hamza padişahın kızıyla, veziri Amr Ayyar da İsfahan vezirinin kızıyla evlenirler.

6.11. Ateşte yaşayan hayvan, murg-ı semend: Ateş Denizi'nde yaşayan masal hayvanlarıdır.

6.12. Mağara motifi: Destanlarda mağara anne karnı olarak değerlendirilir (Öztürk 1985: 202). Safvan, Dâvud Şah'la Şehrü Ayyar'ı yıllarca mağarada saklayarak büyütüştür.

DEĞERLENDİRME

Türkler arasında İslam inancının yayılmasında etki sahibi olduğu kabul edilen destanlardan olan Hamza-nâmeler, bazıları manzum kısımları olmakla beraber, mensur olarak oluşmuş ve öyle de yazıya geçirilmiştir. Türk dilinde yazıya geçirilen ilk Hamza-nâme metninin yazarı şair Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî'dir ve bir başka Hamza-nâme müellifi de bilinmemektedir. Ancak yazımızın konusu olan Hamza-nâme'nin ise müellifi belli olup Malatyalı Hacı Hannanzâde Hafız Merdî'dir. Dolayısıyla Hamzavî'den sonra müellifi bilinen belki de ilk ve tek Hamza-nâme elimizdeki bu eserdir. Müellifin "râviyân"dan dinlediği bu hikâyelerin yüzlercesi de hafızasındadır. Ayrıca müellif burada anlattıklarını "Küçük Mü'min Halife"den rivayet ettiğini de söylemektedir. Hikâye mensur değil baştan sona manzumdur.

Anlaşıldığı kadarıyla Merdî, Hamza-nâme anlatan meddah veya kıssahanlarından biridir. Dinlediği veya okuduğu hikâyeleri yeniden dizip koşmuştur. Çünkü anlattığı hikâyeler ve hikâyelerdeki motifler diğerlerinde de olmakla beraber aynı olmayıp değişikliğe uğramıştır. Aslında Hamza-nâmeler sözlü destan geleneğinden Hz. Ali cenkleri, Camasbnâme, Battalnâme gibi diğer cenknâmelerle ortaklıklar taşır. Bu tür eserlerde yer alan olay, kahraman ve motiflerin burada da yer alması bunun delilidir. Yani Hamza-nâmeler kahraman yelpazesi geniş bir eserdir. Ayrıca bazı Türk İslam devlet geleneğinden de mesajlar vermektedir. Mesela, Hamza-nâme'nin ilk cildi Hz. Süleyman hikâyesiyle başlar (Balaban 2003:2). Bu da âleme nizam vermek ve adalet fikrinin bir tezahürüdür. Zira Hz. Süleyman bütün canlıların; insanların, hayvanların ve cinlerin padişahıdır. Dolayısıyla Kur'an'da anlatıldığı kadarıyla canlıların dillerini bilmekte, onlarla konuşmakta ve bütün varlıklara da hükmetmektedir (Seb'e: 34/10; Neml: 27/15-44; Sad: 38/30-40). Hikâyeye göre onun ölümünden sonra bütün tebaası dağılmıştır. Onun yerine geçen Dâvud Şâh Hz Süleyman'ı temsilen dağılan tebaayı yeniden bir araya getirip itaat

⁹ Feridüddin Attar'ın *Mantıku't-Tayr*'ında Kaf Dağı Sîmurga ulaşmak isteyen kuşların yolculuğunda "hikmetin bulunduğu uzak ülke" olarak sembolize edilmektedir. (Demirci 2001: 144)

altına alarak düzeni ve adaleti sağlama görevini üstlenmiştir. Kendisine karşı olanlarla mücadele etmekte, itaat edenlere şefkatle muamele edip onları onurlandırmaktadır. Bu haliyle Osmanlılarda da uygulanan Hz. Peygamber devrindeki sistemden işaretler taşımaktadır. Osmanlılar da hilafeti temsilen kendisine itaat edenin, gayri müslim bile olsa, makamına dokunmamakta görevini sürdürmesine izin vermektedir. Ayrıca hikâyede Camasbnâme kahramanı Câmâsb'ın kıssasına da atıflar vardır (289-290). Daha sonra gelen ciltlerde anlatılan maceralar da yine İslâmî dönemde anlatılan diğer cenknâmelerle ortaklıklar gösterir.

Bu hikâyede eski Türk geleneklerinde olan hükümlerlik alâmetlerine benzer durumlar da söz konusudur. Eski Türk devlet geleneğinde hâkimiyet timsalleri otağ, davul, ok, yay, tuğ, gibi unsurlardır (Göksu 2010). Hikâyede Hz. Süleyman Dâvud Şah'a at, zırh, Kelâm Âyinesi gibi yadigârlar bırakmıştır. Bunlardan, özellikle Kelâm Âyinesini boynuna taktığında herkes onun Hz. Süleyman'ın varisi olduğunu anlamakta ve onun hâkimiyetine boyun eğmektedir.

Bilindiği üzere eskiden bu tür destan ve cenknâmeler yazıya geçmeden önce kıssahân ve meddahlar tarafından çeşitli meclislerde sözlü olarak anlatılmıştır. Dilden dile anlatıldıkça zamanla içine çeşitli farklı unsurlar da girerek gelişime ve değişime uğraması ise hadisenin tabiatı gereğidir. 14. Yüzyılda şair Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî tarafından ilk defa kaleme alınmasından sonra bile birden fazla nüshası olan ciltlerin arasında farklılıkların olması yazılı metnin de zaman içinde değiştiğinin hatta anonimleştiğinin göstergesidir denilebilir.

Bu hikâyenin imlâsı da bazı dikkat çeken özelliklere sahiptir. Söz gelimi medli kelimelerin imlâsında yarım hecenin hareke ile (sag sol>sagı sol; mâh-rû>mâhı-rû...); ayrıca Farsça terkiib kesresinin zaman zaman y harfiyle gösterilmesi bunlardandır. Bunun dışında eserde Eski Anadolu Türkçesine ait dil özelliklerine de rastlanmaktadır.

Ayrıca, bu hikâye, ilgili yazmada yer alan yegâne tam hikâyedir. Müellif bu yazmada yedi adet hikâye anlattığı gibi bin tane hikâye daha hafızasında olduğunu söylemektedir. Bu da başlı başına bir hikâye külliyyatının varlığına işarettir. Umarız bu eserin yeni ve tam bir nüshası bulunur da eser üzerinde daha geniş ve bütüncül değerlendirmeler yapılabilir.

Burada son olarak şunu söylemek gerekir ki; bu hikâye Hamza-nâme'nin ilk cildi olmalıdır. Zira olay Hz. Süleyman gibi padişah bir peygamberden başlamaktadır. Nitekim bu yönüyle mensur Hamza-nâme'nin ilk cildinin bir nüshasıyla örtüşmektedir. Zira orada da aynı konu işlenir. Ayrıca bu hikâyenin kahramanları eksik kısımlarda anlatıldığı kadarıyla aslen Hz. Hamza ve vezirinin doğduktan sonra cinler tarafından kaçırılıp ortadan kaybolan çocuklarıdır. Yani Kaf Dağı'nda hüküm süren bütün kahramanlar Hz. Hamza neslindedir.

SONUÇ

Hamzavî'den bu yana Hamza-nâmeler yazılmaya devam etmiş ve birçok cilt yazılmıştır. Her ne kadar Hamza-nâmelerin müellifi Hamzavî olarak tanınsa da yazma metinlerde onun adına rastlanmaması dikkat çekicidir. Ayrıca Hamza-nâme nüshalarında şimdiye kadar bir başka müellif adı ortaya çıkmaması ve nüshalar arasındaki farklılıklar müellifin sadece Hamzavî olmadığı kanaatini doğurmaktadır. İşte elimizdeki bu eksik Hamza-nâme nüshası hem yeni bir Hamza-nâme müellifini ortaya çıkarmış hem de şimdiye kadarki mensur Hamza-nâme nüshalarına yeni ve

manzum bir nüshayı eklemiştir. Bu müellifin Battal-nâme destanının geçtiği önemli mekânlardan olan Malatya'dan olması ve Battalnâme müellifi Bakâyî'nin de hemşehrisi olarak böyle bir eseri telif etmesi tesadüf olmasa gerektir. Bu çalışmayla şimdilik yazmadaki yedi hikâyeden tam olan bir hikâyeyi tanıtıldı. Diğer altı hikâyelerin ise eksikti. Bu yazmadaki diğer kısımlar da değerlendirildiğinde bu nüshanın şimdiye kadar yapılan Hamza-nâme çalışmalarına yeni katkılar sunmasını ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Mustafa (2008), "Hamzanâme Örneğinde Uzun Anlıtların Eğitici İşlevi", *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (38.: 2007: Ankara, Türkiye)*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Albayrak, Nurettin (1997), "Hamzanâme", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 15, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 516-517.
- Alptekin, Ali Berat (1985), "Motif", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 6, s. 401-402.
- Aslan, Ensar (1990), *Halk Hikâyelerini İnceleme Yöntemleri Yaralı Mahmut Hikâyesi Üzerinde Bir İnceleme*, Diyarbakır, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları:3.
- Atalan, Mehmet (2008), "Türk Kültüründe Hz. Ali Cenknâmeleri", *E-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, 1/2 (Güz 2008), Ss. 7-27.
- Atsız, A. Nihal (1985), *Âşıkpaşaoğlu Tarihi*, Ankara, KTB Yayınları.
- Balaban, Adem (2003), "Hamza-nâme'de geçen Zarf-Fiil Cümleler (1-88 Varak)", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, 2003, (Dan: M. Yelten).
- Bozkaplan, Şerif Ali (1989), "Abdî ve Câmasb-nâmesi", *Osman Nedim Tuna Armağanı*, (haz. G. Gülsevin-M. Yardımcı-Z. Kaymaz-Ş.A. Bozkaplan), 11-20.
- Çelebioğlu, Amil (1999), *Türk Edebiyatında Mesnevi*, İstanbul, Kitabevi Yayınları.
- Çeltik, Halil (2008), "Ahmed-i Rıdvan Dîvanı'na Göre Eski Harfli Metinlerde Vezin-İmlâ İlişkisi", *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/6 Fall, 144-156.
- Çetin, İsmet (1997), *Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri*, Ankara, KBY.
- Debbağoğlu, Ahmet (1977), "Battal Gazi", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 1, İstanbul, Dergâh Yayınları.
- Demir, N.-Erdem, M. D. (2007-I), *Hazret-i Ali Cenklere I*, Destan Yayınları.
- Demir, N.-Erdem, M. D. (2007-II), *Hazret-i Ali Destanı I*, Destan Yayınları.
- Demirci, Kürşat (2001), "Kafdağı", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 24, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 144.
- Devellioğlu, Ferit (2005), *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgât*, Ankara Aydın Kitabevi.

Dilçin, Cem (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara Türk Dil Kurumu Yayınları.

Erkan, Mustafa (1993), "Câmasbnâme", *Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 7, İstanbul, s. 44.

Ertem, Rekin (1977), "Dânişmendnâme", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 2, İstanbul, Dergâh Yayınları.

Göksu, Erkan (2010), "Ok ve Yayın Türk Devlet Geleneği ve Hâkimiyet Anlayışındaki Yeri", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 5/2 Spring 2010, pp. 986-1011.

Gümüşkılıç, Mehmet (2012), "Bir Gazavat-nâme Etrafında Hz. Ali'nin Halk Muhayyilesindeki Yeri", *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science* Volume 5 Issue 2, p. 145-155, April 2012.

Günay, Umay (1993), *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüyâ Motifi*, Ankara, Akçağ Yayınları.

Kabaklı, Ahmet (1971), *Türk Edebiyatı-I*, İstanbul Türk Edebiyatı Yayınları, 26-33.

Kavruk, H.-Özer, M. (2006), *Geçmişten Günümüze Malatya Şairleri*, Malatya, Malatya Belediyesi.

Kavruk, H.-Sarıççek R., "Bilinmeyen Bir Malatya Şairi Hacı Hannan-zâde Hâfız Merdî ve Şiirleri", *Uluslararası Geçmişten Günümüze Malatyalı İlim ve Fikir İnsanları Sempozyumu 17-19 Kasım 2017 Malatya, Bildiriler 1. Cilt*, s. 95-114.

Kılıç, Filiz (2018), *Meşâ'ü's-şu'arâ*, e-kitap.

<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0> 10.07.2023

KOCATÜRK, Vasfi Mahir (1970), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, Edebiyat Yayınevi.

Kozan, A.- Bilgili, Rumeysa (2013), "Hz. Ali'nin Menkıbevî Hayatına Dair Bir Destan: Dâstân-ı Ejderhâ Ve İslâmî Dönem Anadolu Türk Kültürüne Yansımaları", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/5 Spring 2013, p. 465-490.

Köprülü, Fuad (1980), *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul Ötüken Yayınevi, 212-214, 254-260.

Köprülü, Fuad (1989), *Edebiyat Araştırmaları*, İstanbul Ötüken Yayınevi.

Ocak, Ahmet Yaşar (1992), *Menâkıbnâmeler*, Ankara TTK Yayınları.

Sezen, Lütfi (1991), *Halk Edebiyatında Hamzanâmeler*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

Şemseddin Sâmî (1317), *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul.

Şeyh Galib (hzl. O. Okay- H. Ayan) (2005), *Hüsn ü Aşk*, İstanbul, Dergâh Yayınları.

Öztürk, Ali (1985), *Türk Anonim Edebiyatı*, İstanbul.

Parlatır, İsmail (2012), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara, Yargı Yayınları.

Türk Ansiklopedisi (1970), "Hamzanâme", C. 18, Ankara, MEB Yayınları.

Uçman, Abdullah (1981), "Hamzanâme", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 4, İstanbul, Dergâh Yayınları.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1979), "Gazavatnâme", C. 3, İstanbul, Dergâh Yayınları.

Türkçe Sözlük (2011), TDK Yayınları Ankara.

Yelten, Muhammet (2013), "Hamza-nâme'nin Yeni Ciltleri ve Okunma Mekânları", *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Fall 2013*, p. 179-247, ANKARA-TURKEY.

Yelten, Muhammet (2013a), "Türk Edebiyatında 15. Yüzyıldan Bir Nesir Kesiti Olarak Hamza-nâme'nin Hitap Ettiği Zümreler", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer 2013*, p. 151-165, ANKARA-TURKEY

Yoldaş, K.-Kavruk, H. (2013), *Manzum Hazret-i Ali Cenklere*, Ankara, Sonçağ Yayınları.

Metin

Fâcîlâtün / Fâcîlâtün / Fâcîlün

- [147/386]¹⁰ 1 Göñül peymâneyi bezm-i ezelden
Aluban ol Hudâ-yı Lem-yezelden¹¹
- 2 Yâ neden eylemeyüp c'ahde vefâ
Ben karışmam soñra çekersin cefâ
- 3 Sen bu gafletle gidüp hâliñ harâb
Oldı eyvâh şeş cihet *min külli bâb*
- 4 Mâl ü evlâdîñ saña cümle c'adû
Olisardur bilme misin ey delü
- 5 Hiç birinden saña olmaz fâyide
Zerretün mâ dünya uhrâ c'âyide
- 6 Topla c'aqlıñ başıña yazuk saña
Hiç gerekmez mi c'aceb azuk saña
- 7 Korkulu yollar dañi menzil yırak
Aç göziñi atdı çün c'ale's-şafâk
- 8 Yol içün eyle tedârik sen hele
Kıl c'ibâdet Hâlîka her vechile
- 9 Toğrı Cennet içre varuban qarâr
Eyleyesin anda zevki bî-şumâr
- 10 Mefhar-ı nûr-ı İlâhî kibriyâ
Kurbanı Hakk'a vâşıl oldı bî-riyâ
- 11 Zâhir oldı sırr-ı *levlâk* şânına
Cümle âmennâ didik Qur'ânına
- 12 Ya'ni Aḥmedü Muhammed Muştafâ
Ol durur Peyğamber-i şâh-ı Hüdâ
- 13 Ümmetiseñ vir şalavât dâ'imâ
Cân u dilden gice gündüz kâ'imâ
- [148/387] 14 Çâr-yâr-ı bâ-şafâ ol cânlara
Vir şalâtıla selâmı anlara
- 15 Server-i ḥayrû'n-nisâ-i dil-rübâ
Fâtıma Zehrâ dūrür ol meh-liqâ

¹⁰ Buradaki ilk numara elde mevcut eksik yazmaya bizim koyduğumuz; ikinci numara ise yazmanın kendisinde olan sayfa numarasıdır.

¹¹ Eserin vezni her ne kadar *fâcîlâtün fâcîlâtün fâcîlün* ise de bir hayli vezin hatası bulunmakla beraber zaman zaman bazı mısraların *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* veznine uyduğu da görülmektedir.

- 16 Rûhına olsun şalât bizden aňuñ
Şad-hezârân yâdigâr o sultânuñ
- 17 Mefhâr-ı Heşt-behişt-i zü'l-‘ulâ
Ol Hasan Şâhım Hüseyin-i Kerbelâ
- 18 Rûh-ı pâklerine bunlaruñ da ol
Vir şalât ile selâmı sağ u şol
- 19 Vir şalâtı ol İmâm cümlesine
Saňa rehber ola girince sine
- 20 Çarh-ı gerdûn bunlara hiç furşatı
Virmeyüp biñ dürlü kıldı zahmeti
- 21 Baqdılar andan vefâ yokdur hemân
Rihlet eyledi kâmusı fî-zamân
- 22 Sen daği gitmezden evvel yâdigâr
Söyle bir söz Baba Merdî âşikâr
- 23 Rağmete olup vesîle dem-be dem
Oķunucaķ şâd olasin ey dedem
- 24 Dîde-bândur şimdi ihvânlar kâmu
Gûş kılsunlar tamâmen sû-be-sû
- 25 Biñ hikâye âmadedür dilümen
Güftemi ger gûşi kün ey cânumen
- 26 Bir hikâye geldi göñlüme hele
Naql ideyim diñle cânım ‘ışķ ile
- 27 Râviyân şöyle hikâyet eyledi
Bir ‘aceb dürlü hikâyet söyledi
- 28 Diñle râvînüñ rivâyetin saňa
Vireyim haber anı öñden şöña
- 29 Didiler ki ol vakit Dâvûd Şâh
Olacaķdur dünya uhrâ pâdişâh
- 30 Küçük Mü’min Halife aşlından ol
Hikâyet idüp didigim luţfi bol
- 31 Ol Süleymân nebî ‘aleyhi’s-selâm
Dîvlere emr itdi ol şâh-ı kirâm
- 32 Didi bir bardaķ düzüñ imdi baňa
Öyle bir bardaķ ola öñden şöña
- [149/388] 33 Cinsi Âdem toprağından olmaya
Dünyaya bir gele bir de gelmeye

- 34 İşde böyle dîvlere emr eyledi
Râviler böylece anı söyledi
- 35 Meger kim Şâh Süleymânuñ ol zamân
Böyle geçdi göñlünden anuñ hemân
- 36 Bencileyin bu cihâna çün bir er
Gelmedi yâ diyü anda fikr ider
- 37 Çünkü dîvler anda cümle gitdiler
Varuban bir yire anlar yitdiler
- 38 Âdem olmaduğı yirden biraz ol
Toprak alup geldi anlar sağ u şol
- 39 Düzdiler bir bardağı anlar o dem
İçine şu koyup anda ey dedem
- 40 Getürüp Süleymana dîvler anı
Şundılar bardağı ey cânım cânı
- 41 Aldı o bardağı Süleymân nebî
İçecek vakitde anda ey ebî
- 42 Bardağıñ içinde çıkdı bir şadâ
Didi yâ Süleyman içme ben gedâ
- 43 Sencileyin ben dağı âdemî zât
İdim ammâ baña irdi çün memât
- 44 Böyle bir şadâ gelince Süleymân
Bardağı yire kodı anda hemân
- 45 Dîvlere didi ki imdi bu dağı
Âdem turâbından imiş hem ağı
- 46 Şu fulân yirdeki deñizden baña
Toprak aluban gelüñüz bu yaña
- 47 İşde andan düzüñüz bardağ hele
Varuban aluñuz anı acele
- 48 Vardı dîvler getürüp anı hemân
Yapdılar bardağı anlar ol zamân
- 49 Bardağıñ içine şu koyup o dem
Getürürler bardağı eâl-himem
- 50 Ol Süleymâna virüp bardağı ol
Aldı nûş eyleye anı luğfı bol
- 51 Yine bardağdan o dem oldu şadâ
İçme şudan diyü bâ-emr-i Hudâ

- [150/389] 52 Ben de senüñ gibi Süleymân idim
Dertli dillere şifâ dermân idim
- 53 İns ü cinne hüküm iderem rûz u şeb
Çekmişem ben dîn yolunda çok ta'ab
- 54 Ol Süleymân işidicek bu sözi
Yaş ile taldı o dem iki gözi
- 55 Hayrete varınca o dem Cebrâ'îl
Geldi selâm virdi aña şöyle bil
- 56 Aldı selâmını Süleymân dağı
Didi Cebrâ'île cânım yâ ağı
- 57 Şimdi benden gayrı dünyâya hemân
Geldi mi bencileyin bir Süleymân
- 58 Didi Cebrâ'îl ki senüñ gibi ol
Şad-hezâr geldi Süleymân sağ u şol
- 59 Bu cihâna sen gibi çok 'âlî zât
Âhîri anlara da irdi memât
- 60 Döndi Süleymân didi ey Cebrâ'îl
Kerem idüp baña cânım ol delîl
- 61 Ben ki bu dünyâdan idince sefer
Bende'soñra bu maqâma hiç bir er
- 62 Gelecek mi dîv perîye hüküm ide
Benim üslûbumca o toğrı gide
- 63 Didi Cebrâ'îl ki yâ Nebiya'llâh
Sende'soñra bu maqâma ol agâh
- 64 Gelür ol Peyğamber-i âhîr-zamân
Ol Muhammed Muştafâ şâh-ı cihân
- 65 İns ü cinnüñ serveridür hem dağı
Hatm-i âhîr enbiyâdur yâ ağı
- 66 'Ammusıdur Hamza-yı şîr-i Hudâ
O gelür bu yire kim şâhib-sahâ
- 67 On sekiz yıl Kûh-ı Kâfda bi't-tamâm
Dîv perîle ceng ider şubh ile şâm
- 68 Soñradan bir oğlu ola çün anuñ
Hamza-i Şâhib-kırân o sultânüñ
- 69 Adına dirler anuñ Dâvûd Şâh
O da gelür bu maqâma ol agâh

- [151/390] 70 Hânzanuñ bir peyki ola adına
°Amır Ümmiyye dinür baq dadına¹²
- 71 Dağı °Amır °Ayyarıñ ol zamânda
Ola bir oğlu kim anuñ o anda
- 72 Mişli gelmemiş ola bu cihâna
El-emân çağırda çok pehlivâna
- 73 Adına ol ođlanuñ Şehrü °Ayyâr
Dirler anuñ böyle bil sen âşikâr
- 74 Davud Şâh ile ber-â-ber o gelür
Dîv ü perî cümle hükümünde olur
- 75 Bir de gelür ol Cüneyd-i İşfahân
Bir dağı Seyyîd Baţţâl pehlivân
- 76 İşde bunlar geliserdür bu maķâm
Anlara da mülk olur nice eyyâm
- 77 Böyle diyüp Cebrâ°il ğâyib olur
Ol Süleymân-ı nebî maĥzûn ħalır
- 78 Süleymânuñ vezîri Şafvân o dem
Didi Süleymâna ey şâhib-kerem
- 79 Baña du°â eyle ben ol zamâna
Ķalayım tâ görem anı hemâna
- 80 Süleymân el ħaldurup aña du°â
Eyledi âmîn didi bay u gedâ
- 81 Yine Cebrâ°il irişdi penagâh
Yâ Süleymân nebî ħazret-i Allâh
- 82 Saña selâm eyledi du°âñı ol
Ķıldı maķbûl ğam yime ey luţfı bol
- 83 Bunuñ üzerine nice rûzigâr
Geçdi Süleymân didi ey şehriyâr
- 84 Ol zamâna ħalacaĥsın ben dağı
Anlar için saña cânım yâ aĥî
- 85 Yâdigâr vireyim olsun emânet
Dâvud Şâha viresiñ sen selamet
- 86 Bir ħılıĥ bir ħal°a ve bir de anda
Cebe cevşen virdi hem ol zamânda

¹² Metinde “°Amır Ümmiyye dinilür baq dadına”

- [152/391]
- 87 Bunları Şâh Dâvuda viridi o dem
Yâdigâr olsun didi ʿâlî-himem
- 88 Bir de ʿAmır Ümmiye viridi kelâm
Yâdigârı budur anuñ veʿs-selâm
- 89 ʿAmırñ oğlu Şehrü Küçük ʿAyyara
Viridi bir seccâde didi ey yere
- 90 Bunuñ üstünde iki rikʿat namâz
Kıluban duʿâ ide o şâh-bâz
- 91 El yüze sürünce hâceti qabûl
Ola didi anı da o luṭfı bol
- 92 Daḡı bir zırḡ viridi ʿAmır için o
Didi bu zırḡı giyen ol rû-be-rû
- 93 Ne şurete cânı isterse gire
Müşkil işi dünyâda bu kim göre
- 94 Viridi Dâvud Şâha bir at yâdigâr
Diñle anıñ adını ey vefadâr
- 95 Adına Aḡmes ü Ceyb ü Tâziyân
Dirler idi aña cânım ol zamân
- 96 Şafvâna ısmarladı bunları hep
Şafvân aña ol zamân kıldı ʿaceb
- 97 Geçdi bunuñ üzerine niçe sâl
Gitdi fânî dünyâdan şâhib-kemâl
- 98 Geldi Şafvâna çün anuñ nevbeti
Kûh-ı Kâfda buldı şöhret ol qatı
- 99 Ol zamân ki Ḥamza Nûşuʿr-revânı
Kıragidüp yidi iklimden anı
- 100 İḡrac itdi Ḥamza-i Şîr-i Hudâ
Kudret-i Ḥaḡ muʿcizât-ı Muştafâ
- 101 Isfahân şehrini aldı nâmdâr
Cümle İslâm itdi anda ne ki var
- 102 Pâdişâh-ı şehr-i Isfahânıñ ol
Aldı Ḥamza kızını kıldı qabûl
- 103 Vezirinüñ kızını ʿAmır Baba
Aldı nikâḡ itdi ol şîr-i Hudâ
- 104 ʿAmırñ bir oğlu oldu kim anda
Şehri ʿAyyâr adına ol zamânda

- 105 Dirler idi böyle bir ʿAyyâr hele
Gelmedi dünyâyâ hiçbir vechile
- 106 Hamzanıñ da anda bir oğlu olur
Bu dañi dünyâyâ hele bir gelür
- 107 Adına Dâvûd Şâh dirler anuñ
Pehlevânı bu durur bu cihânuñ
- 108 Bir gice yaturken bişikde anlar
Ġâyib oldılar hemânda o cânlar
- [153/392] 109 İsfahânuñ pâdişâhı ol zamân
İşbu oğlanlaruñ anda nâ-gehân
- 110 Tâliʿini yoķlayup gördi o dem
Pek kuvetlü gördi ol ʿâli-himem
- 111 Bir kimesne olacaķdur kim aña
ʿÂlem içre bunlara öñden şoña
- 112 Bunlaruñ itdüğini kimse ebed
İdemez bu dünyâ içre bir aħad
- 113 İlla Süleymân ider ġayrı hele
Mümkinini yoķ idemez bir vech ile
- 114 Böyle diyüp bunları aramaya
Başladılar dünyâyı daramaya
- 115 Bulamayup ʿâciz oldular kamu
İsfahân şehri tamâmen sû-be-sû
- 116 Meger Şafvân varır kim ol zamânda
Bir perî gönderdi gelüp o anda
- 117 Dâvud Şâhla ʿAmir ʿAyyârıñ hemân
Dünyâyâ geldüklerini ol zamân
- 118 Bilüp ol perî çalup oğlanları
Aldı Kâfa geldi o dem anları
- 119 Taħt-ı zerrîn üzre koyup cüvânı
Geldi Şafvân gördi gül-fidânı
- 120 Bunlar için yiriñ altında o dem
Yapdı bir sirdâbı¹³ anda ey dedem
- 121 Besledi arşlan südiyle anları
Dañi şerbetler ile o cânları

¹³ serd-âb: Sıcak memleketlerde çok sıcak günlerde barınılan derin yer altı odası. [Ferit Devellioğlu (2013), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara; Şemseddin Sâmî (1317), *Kâmûs-ı Türkî*, 716.]

- 122 Tâ kim anlar dört yaşına irdiler
Kûh-ı Kâf ol niçe yirdür gördiler
- 123 Bir mu'allim var idi Kâfda anı
Getürür Şafvân vezîr çün o cânı
- 124 Bunlara ta'lim eyledi o er
Oğuyuban 'ilmi anlar pür-hüner
- 125 Oldılar tâm toköz yaşına hemân
Varana dek 'ilmi anlar ol zamân
- 126 Öğrenürler ikisi bile anda
Didi Şafvân anlara ol zamanda
- 127 Kimüñ oğlanlarısız cânım 'aceb
Bilebilür misiñüz kân-ı edeb
- [154/393] 128 Didi Dâvud Şâh ile Şehrü 'Ayyâr
Senüñ oğluñ degil miyüz âşikâr
- 129 Şafvan eydür yok benim oğlum hele
Olamazsız ne münâsib ben kıula
- 130 Şâh Dâvud didi kimiñ oğluyuz
Söyle cân u dilden aña bağluyuz
- 131 Didi Şafvân ol Süleymân-ı nebî
Oğlusuñuz o durur size ebî
- 132 Ben sizüñ lalañuzum sizi baña
Ol Süleymân-ı Nebi öñden şöña
- 133 Baña ısmarladı sizi ben anuñ
Veziriyem böyle bilüñ sultânüñ
- 134 Didi bisle bunları şimden girü
Ben de bisledüm sizi ey mâh-rû
- 135 Ğayrı şimdengirü siz bilürsiñüz
Dünya 'uqbâ dañi mesrûr olursuz
- 136 Şimdi benim muradım budur sizi
Kâfa sultân ideyim ikiñüzi
- 137 Hüküm idesiz işbu mañlûka tamâm
Dîv ü perî cümlesin ola gulâm
- 138 Babañuz dünyâdan eyledi sefer
Yine 'âşî oldı bunlar pây u ser
- 139 Bunları zabt eyleyüp hüküm itmeli
Emr-i sultânî yirine yitmeli

- 140 Böyle diyüp bunlara hayli şöhet
Eyledi sirdâb içinde tamamet
- 141 Geçdi bunuñ üzerine niçe sâl
Geldi Şafvân °avretine bî-melâl
- 142 Didi gel saña °acâyib dense ben
Göstereyim seyr idesin câna sen
- 143 Alup ol °avretini sirdâba ol
Geldiler ikisi bile sağ u şol
- 144 °Avretine Şâh Dâvudı o dem
Gösterür sirdâb içinde ey dedem
- 145 °Avreti didi ki bunlar kim ola
Bura gelüp sirdâb içinde kıla
- 146 Didi Şafvân Süleymânuñ oğlu bu
Şâh Dâvud adı anuñ mâh-rû
- [155/394] 147 Dâvud Şâh Şafvâna didi bu °avret
Kim oluyor baña söyle sen elbet
- 148 Şafvân eydür ey ciger-gûşum benim
Atañ sultân hüküm eyledügi cânım
- 149 Dîvlerdendür bu °avret didi aña
Şâh Dâvud bakuban kaldı taña
- 150 Bir gün yine bir ulu cem°iyyet ol
İtdi Şafvân ol zamânda sağ u şol
- 151 Yetmiş iki dürlü ins ü cin tamâm
Cem° kıldı taht-ı zerrîne merâm
- 152 Geldiler bunca halâyık ol zamân
Dönüben anlara didi ki Şafvân
- 153 Ben siziñ neñiz oluram diñ hele
Didiler o halâyık anda cümle
- 154 Şimdi Süleymân yirine sen bizüm
Sultânımızsın hele iki gözüm
- 155 Dağı Şafvân şimdiden soñra size
Hüküm idemem dağı fi'l-cümleñüze
- 156 Sizlerüñ sultânı Dâvud işbu dem
Hüküm idecek sizlere ser-tâ-çadem
- 157 Didi anlar kim olur göster anı
Çabul idek biz dağı o sultânı

- 158 Şafvan eydür varuban getüreyim
Şimdi buraya anı yitüreyim
- 159 Böyle diyüp vardı sirdâba girer
Dâvud Şâhı yuyup âreste ider
- 160 Giydürüp Süleymanî hil'at aña
Gören anı ol zamân kaldı taña
- 161 Bir cevâhir tâcı başına anuñ
Vurdu Dâvud şâh-bâz o sulţanuñ
- 162 Meger 'anber ile başını dağı
Yudı yigidin o dem Şafvân sağı
- 163 Tilinüñ her birine bir cevher ol
Dağdı Şafvân ol zamânda şağ u şol
- 164 Aldı Şafvân bunları taşra çıkar
Şâh Dâvud bir kez eţrâfa bakar
- 165 Dünyaya geleli Dâvud Şâh o dem
Dünya yüzün görmemişdi ey dedem
- [156/395] 166 Onca mađlûkâtuñ içine anda
Getürür Şafvân Şâh ol zamânda
- 167 Görüp o mağlûkât anları 'aceb
Eylediler barmagın ışırdı hep
- 168 Didi Şafvân yâ kavm bir gün hemân
Ben Süleymân türbesine ol zamân
- 169 Varuban gördüm bu iki serveri
'Aceb eyledüm bulara ekşerî
- 170 Nâgehân kabr-i Süleymânda avâz
Geldi baña didi ki yâ ehl-i râz
- 171 Kabrim üstünde duran bu iki er
Benüm oğlanlarumdur ey şîr-i ner
- 172 Al buları besle ki bir gün saña
Gerek olur didi o demde baña
- 173 Ben dağı bunları o demden berü
Besledüm tâ bu deme dek rû-be-rû
- 174 Şimdi izhâr eyledüm ben anları
Bilesin kimdür bu iki cânları
- 175 Hele şimdengirü bunuñ ben fakîr
Veziri oldum baña bu destgîr

- 176 Olacağdur inşâ'allâh bilürem
Sâyesinde şâd u hândân oluram
- 177 Siz de bunuñ emrine münkâd oluñ
Her ne ister iseñüz anda buluñ
- 178 Şâh Şafvân böyle diyince anda
Dîv pîrî ins ile cin ol zamânda
- 179 Gelüben Dâvud Şâhıñ öñünde baş
Kodular cümlesi birden a kardaş
- 180 Muţîc oldılar hemân pîr ü gulâm
Öpdiler elini anlar ber-devâm
- 181 Şafvan andan dört tarafa nâmeler
Dağıdur şad-be-şad anda hâmeler
- 182 Ol zamân Kâf içinde olan hemân
Sâde dört biñ dört yüz elli ol zamân
- 183 Cezîreye gönderür ol nâmeyi
Da'vet için anda Şafvân hâmeyî
- 184 Diñle nâmesini Şafvanuñ saña
Vireyim haber anı öñden soña
- [157/396] 185 Şöyle yazdı anlara ki gelesiz
Emr ü fermâna itâ'at kılasız
- 186 Bu Süleymân oğlu Dâvud Şâh ol
Gelüben muţîc oluñuz sağ u sol
- 187 Gitdi da'vet-nâme her taraftan o
Gelmege başladı anlar sû-be-sû
- 188 Baba 'Amrıñ oğlu o Şehri 'Ayyâr
Gördi ki hep gelen anda âşikâr
- 189 Dâvud Şâhıñ ellerin öperler
Ayağına düşmege pek çaparlar
- 190 Hiç kimesne kendisine i'tibâr
Eylemezler maḥzûn oldu nâmudâr
- 191 Didi bir gün Şafvâna lala benim
Pederimden baña yâdigâr cânım
- 192 Kalmadı mı Dâvud Şâh bu kadar
Yâdigâr komuş n'icün benim peder
- 193 Didi Şafvân saña daḥi yâdigâr
Kodı bir seccâde cânım şîrû-vâr

- 194 Hâşşasını dağı söyledi aña
Şehri ʿAyyâr işidüp kaldı taña
- 195 Virdi seccâdeyi Şehri ʿAyyâra
Aldı seccâdeyi anda ey yâra
- 196 Geldi bir ħalvet yire o dem hemân
Serdi seccâdeyi ʿAyyâr ol zamân
- 197 Üzerine ol iki rikʿat namâz
Kıldı ħâcet diledi o serfirâz
- 198 Yüz yigirmi arşın boylu bir adem
Olayım bu Kâfa başayım kadem
- 199 Böyle niyâz eyleyüp ol nâ mudâr
Girdi bir dîv şekline şâhib-vaħâr
- 200 Yazdı bir mektûb o dem Dâvud Şaha
Geldi selâm virdi anda ol maha
- 201 Dâvud Şâh anı görüp korħdı ħayet
Çünkü görmemişdi böyle bed-şuret
- 202 Mektubı çıkaruban didi aña
Şâh Dâvud görüben kaldı taña
- 203 Şafvana virdi Davud Şafvân anı
Şöyle yazmış diñle ey cânım cânı
- [158/397] 204 Ben ki Bâlî Perîyem ey şehsüvâr
Saña mektûb yazmışam ben âşikâr
- 205 Sen dimişsiñ ki Süleymân oħluyam
Cân u dilden aña her dem baħluyam
- 206 Kanda bulmuşdur Süleymân oħlanı
Söyle baħam ha baña gel sen anı
- 207 Ben saña şimdi muħâbil oluram
Sizlerüñ ħaħkından elbet gelürem
- 208 Böyle yazup nâmeyi itmiş tamâm
Şehrü ʿAyyâr anuñ aħzından merâm
- 209 Şâh Dâvud işidicek bu sözi
Kızarur o dem anuñ iki gözi
- 210 Didi ħâzır oluñ aña varalum
ħarbe ile baħrın iki yaralum
- 211 Şehri ʿAyyâr kendiyi kıldı ʿayân
Dâvuda Şafvân ħali itdi beyân

- 212 Didi Dâvud Şafvana Küçük ʿAyyâr
Didi ki eşşah mıdur ey vefâdâr
- 213 Şafvan eydür Bâlî Perî be-ğayet
Serkeşdür bilürem anı nedamet
- 214 Şâh Dâvud hâzır oluñ dir o dem
Üzerine o laʿînüñ ben gidem
- 215 Didi Şafvân saña varmağa hele
Ne revâdur emir kıl sen ben kıla
- 216 Varuban anı bura getüreyim
Sâyeñizde işini bitüreyim
- 217 Şâh Dâvud emri kıldı anlara
Ne kadar dîv ü perî o cânlara
- 218 Hâzır oldu anda dört yüz biñ perî
Leşker ile göçdi anlar yir yiri
- 219 Şâh Bâlî Pîri üstüne kamu
ʿAzimet eylediler hep sû-be-sû
- 220 Şâh Bâlî Periye câsûs varup
Bunlaruñ bu hâlini hâber virüp
- 221 Didiler ne oturursun cîn perî
Diyü Süleymân oğu ile ekşeri
- 222 Üzeriñe geliyor didi anlar
Yüz biñ dîv perî leşkeri bunlar
- [159/398] 223 Cemʿ idüp karşı varur o dem hemân
Yirlü yirine konarlar ol zamân
- 224 İrtesi meydân açılır ser-te-ser
Şafları âreste idüben nazar
- 225 İtdiler meydâna iki taraf ol
Gözedüben durdı anlar sağ u şol
- 226 Bu taraftan Dîv ʿAnkâ meydana
Girdi hemân başladı o cevâna
- 227 Câzu melʿûn tarafından penâgâh
Girdi bir dîv öyle bir şâhib-günâh
- 228 ʿAnkaya oldu muķâbil o laʿîn
Birbiriyle ceng ider hazîn hazîn
- 229 Kaçıyup ʿAnkâ dîvü itdi helâk
Girdi biri anı dañi itdi hâk

- 230 ʿAnkânunı meydânına kimse o dem
Gelmedi ʿAnkâb-u Tîz dîv geldi hem
- 231 Didi zer[d]-gûş dîv ki yâ ʿAnkâbı Tîz
Nʼidelüm ʿAnkâ elinden âyâ biz
- 232 Bu Süleymân evlâdı ki bu zamân
Niçe biñ yıldur Süleymânunı hemân
- 233 Oğlu var imiş ki şimdi çıkdı bu
Bu kadar ʿaskerle geldi rû-be-rû
- 234 İllâ bu oğlanı Şafvân böylece
Çıkarup meydâna anı gizice
- 235 Şunu helâk eyle diyüben hele
ʿAnkâb-ı Tîze didi sen ʿacele
- 236 ʿAnkâb-ı Tîz didi geldüm hâzır ol
Dîvü ʿAnkâ şimdi baña nâzır ol
- 237 Ɔanı Süleymânunı oğlu göreyim
Harbe ile bağrın iki yarayım
- 238 Böyle diyüp dîvü ʿAnkâya anda
Gürzi havâle kılar ol zamânda
- 239 Vurdu bir gürz ʿAnkâya kâfir laʿîn
Şavdı ʿAnkâ gürzini anunı hemîn
- 240 Kâr-ı nevbet ʿAnkâya geldi o dem
Vurdu bir kılıç aña ʿâlfî-himem
- 241 İki pâre eyledi anı hemân
Cânı Ɔamuya anunı oldı revân
- [160/399] 242 Şâh Bâlf anı görüp meydana
Girdi ʿAnkâ ile cenge hemana
- 243 Başladı bir üç sâʿat ceng itdiler
Birbirine dünyâyı teng itdiler
- 244 Birbirini alamayuban anlar
Döndiler cengden hemânda o cânlar
- 245 Şafvân Ɔarafında Câbir adlu bir
Dîv var idi şanki ol mânend-i şîr
- 246 Girdi meydâna o Şâh Bâlf ile
Cenge başladılar anlar ʿışık ile
- 247 Şâh Bâlf ʿâkıbet Câbiri ol
Zebûn itdi cengde o laʿîn fuzûl

- 248 İki leşker birbirine penâgâh
Karışur görmelisin kim anda şâh
- 249 Bir kıyâmet kopdı o gün yâ meded
Görmedi mişlini anuñ bir ahad
- 250 Şâh Bâlî na'ra vurup çağurur
Bire Şafvân diyü anda bağurur
- 251 Niçe biñ yıldur Süleymân gideli
Kûh-ı Kâf iklîmini terk ideli
- 252 Şimdiye dek kıanda peydâh oldı bu
Şâh Dâvud didüğüñ ol mâhî-rû
- 253 Böyle diyüp Şafvana toğrı anda
Yürüdi Şâh Bâlî Dîv ol zamânda
- 254 Câbiriñ leşkerine hamle anlar
Eyleyüp şıdılar anı o cânlar
- 255 Kodılar leşkeri kaçup târ ü mâr
Olup anda taraf taraf âşikâr
- 256 Gıtdiler leşkerüñ şingunı hemân
Dâvud Şâha gelüp anda ol zamân
- 257 Bu hikâyeti aña o dem haber
Virdiler yine Dâvud Şâh emr ider
- 258 Sâde beş yüz biñ dîv ü perî ile
Yimenî Dîv Nerreyi anda bile
- 259 Gönderür Şâh Bâlî Pîrî anları
Dağı bozdı anı da bu cânları
- 260 Râvî eydür niçe bunuñ gibi ol
Leşkeri şaldı aña kim sağ u şol
- [161/400] 261 Hepisini bozdı bu kâfir la'în
Târ ü mâr eyledi o mel'ûn bi-dîn
- 262 Şâh Dâvud kaçıdı her ne kıadar
Var ise vezîri anda pâyı ser
- 263 Kıatına cem' eyledi dîv ü perî
Kûh-ı Kâfuñ hep bular şîrû-neri
- 264 Şâh Bâlî üzerine gıtdiler
İşbu dârât ile aña yıtdiler
- 265 İki taraf karşı-be-karşı anda
Otururlar ceng için ol zamânda

- 266 Şâh Dâvud tarafından meydana
Girdi Meşâm Nerre Dîv çün hemana
- 267 Leşkeri Şâh Bâlîden anda hemân
Girdi Mefrûz Nerre Dîv çün ol zamân
- 268 Ceng idüp âhîri Mîşâmı¹⁴ anda
Helak itdi Mefrûz dîv ol zamânda
- 269 Bir daği bir daği dirken o la'în
Helak itdi niçe dîvi o bi-dîn
- 270 Yine Dâvud emr itdü bir dîv daği
Girdi meydâna hem anda ol sağî
- 271 Ceng idüp Mefrûzı itdi helâk
Eyledi bir çarb ile ol °âlf zât
- 272 Yine Şâh Bâl tarafından meydâna
Girdi bir dîv anı daği hemâna
- 273 Öldürür bir çarb ile bir kez anda
Girdi °Ankâb Nerre Dîv ol zamânda
- 274 Oda büridi helâk itdi o dem
Şâh Dâvud gördi anı ey dedem
- 275 Yine emr eyledi bir dîve girüp
°Ankabıñ bağrını ol iki yarup
- 276 Bu kez anı gördi Şâh Bâlî Piri
Kendüsi meydâna girdi leşkeri
- 277 Seyr kıldılar Şah u Bâlîye ol
Dîv ü perî ne çadar var sağ u şol
- 278 Didi Şafvân Şâh Dâvuda bunuñ
Meydânına siz girüñ bu azğunuñ
- 279 Bu daği hem pehlivândur be-gâyet
Bunu sizden gayrı kimesne elbet
- [162/401] 280 Baş idemez didi Şafvân nâ mudâr
Şâh Dâvud didi varayım a yâr
- 281 Ol Süleymân virdügi ceng âleti
İle kendin bizedi şâh katı
- 282 İki kılıç kuşanup ol pehlivân
Ata binüp eyledi °azm-i meydân

¹⁴ "Meşâm" olmalı.

- 283 Şah Bala oldu muqâbil şîr-i ner
Şah Bal anı görüceğiz havf ider
- 284 Zerrece kalmadı mecâli anuñ
Şâh Dâvud karşusunda o canuñ
- 285 Ayagına düşüben didi aña
El-emân °afv eyleyüp kıyma baña
- 286 Böyle diyüp Dâvuda oldu gulâm
°Askeriyle anda hep o şâdu-kâm
- 287 Gelüben oturdılar °ışa anda
Şâh Dâvud didi kim ol zamânda
- 288 Bunda dañi hiç itâ°atsüz bir er
Var ise baña diñüz siz pây i ser
- 289 Didi Şafvân Bulkıyâ neslinden ol
Var ki bir er gâyet ile ol fuzûl
- 290 Hamzânuñ pek düşmânıdur bu la°ın
Adı Zîrnâk Nerre Dîv dirler hemîn
- 291 Bir dañi Esmâ Pirî dirler hele
Bu da kimseye boyun egmez bile
- 292 Hamzadan gayrıya hiç kimseye bu
Boyun egmez bir aħade rû-be-rû
- 293 Şâh Dâvud emr ider iki nâme
Yazdılar anlara havâşş u °âmme
- 294 Gönderürler evvelâ nâme anda
Esmâ Perüye virür ol zamânda
- 295 Okudılar şöyle yazmış nâmeyi
Diñle saña naql idem ol hâmeyi
- 296 Ben ki bu demde Süleymân oğluyam
Zâhir ü bâtında aña bağluyam
- 297 Şâh Dâvud dirler adıma benüm
Eyü bil sen beni Esmâ sulţanım
- 298 Ben işitdüm sen de Süleymân kıızı
Olduğunı dañi hem iki gözi
- [163/402] 299 İşbu nâmem vâşıl olunca saña
Ra°d-ı şâtır ile gelesin baña
- 300 Muţî° olup emrime her vechile
Ra°d-ı şâtırı alup gel °acele

- 301 İşidicek bu sözi Esmâ Pirî
Nâmeyi getürene dir gel beri
- 302 Didi ben beg degülem ve pâdişâh
Degülem hiç bu ne sözdür şâh u mâh
- 303 Ben ki bir eksükli °avretim hemân
Ol erenler şâhı Hâmza pehlivân
- 304 Benim erimdür hele şimdilik o
Hâmza-i Şîr-i Hudâ ol mâh-rû
- 305 Aña haber gönderelüm ne cevâb
Virür aña görelüm °âli-cenâb
- 306 Aña göre biz daħi hep itâ°at
İdelüm ol pâdişâha selâmet
- 307 Böyle diyüp bir nâme yazdı anda
Esmâ Pirî Dâvuda ol zamânda
- 308 Dâvud Şâha gönderür ol nâmeyi
Bir kul ile Esmâ Perî hâmeyi
- 309 Geldi o bir nâme Zirnâka o dem
Şöyle yazmış diñle saña naql idem
- 310 Oğudı Zirnâkı Nerre nâmeyi
Dâvuduñ yazduğı anda hâmeyi
- 311 Ben Süleymân oğluyam aña beni
Nâme yazdım saña şimdi ey denî
- 312 İşbu nâme vâşıl olanda saña
Gelüp itâ°at idesin sen baña
- 313 Rub°-u Meskûna¹⁵ giderem diyüp ol
Dévleri hep aldemişsin ey fuzûl
- 314 Gelesin senüñle iledelüm hele
Rub°-u meskûna ber-â-ber °ışkıla
- 315 Böyle yazup nâmeyi itmiş tamâm
Diñledi bu nâmeyi pîr ü gulâm
- 316 Didi Zirnâk Nerre dîv anda hemân
Nâmeyi getürene çün ol zamân
- 317 Sâde dört biñ dört yüz kırk dört cezîre
Maħlukâtı baña hep dil-pezîre

¹⁵ Rub°-u Meskun: Dünyanın kara olan dörtte bir kısmı.

- [164/403] 318 Olmuş anlar benim hıvımdan hele
Emîn olmaz gice ve gündüz bile
- 319 Yir değışürler kamu şeb-tâ-seher
Hâb idemez birsi ez-pây-ı ser
- 320 Yâ huşûşâ 'Abdu'l-Muṭṭalib oğlu
Hamza-i şâhib-kırân o bahtulu
- 321 Aña muṭî' olmadum 'âlem-i Qâf
Maḥlukını Hamza gelüp şâf şâf
- 322 Koz kabuğına ḳodı anları hep
Dâvud Şâh kim oluyor söyle 'aceb
- 323 Süleymânuñ oğlu şimdiye ḳadar
Ölmedi mi bunca senedür meger
- 324 Bu nireden ḳıḳdı ben aña hele
Varuban iṭâ'at itmeme ne ola
- 325 Böyle diyüp ol zamân virdi cevâb
Didi baña bu durur anca şavâb
- 326 Dâvuduñ Esmâya gönderdügi ol
Pirî gelüp Dâvuda dir luṭfi bol
- 327 Saña ısmarladı ki ben pâdişâh
Degülem yâ bu ne şekilsüz â şâh
- 328 Ben bir eksük kişiyem benim bu dem
Vardur erim pehlivân şâhib-kerem
- 329 Aña haber gönderem ne dirse o
Anı öyle iderem dir rû-be-rû
- 330 İşidicek bu sözi Dâvûd Şâh
Didi aña giderem imdi va'lâh
- 331 Taht üzere oturup dîvler anı
Götürüp hevâda o dîn arslanı
- 332 Tahtınuñ sağ yanında Şafvân ṭurur
Hem şolunda Şehrü 'Ayyâr oturur
- 333 Niçe biñ dîv perî leşkerile ol
Göçüp Esmâ üzerine sağ u şol
- 334 Gitdiler ol yañada Esmâ Pirî
Başına cem' eyledi dîv ü perî
- 335 Gönderüp bir çâsûsı anda bu yaña
Geldi çâsûs görüben ḳaldı taña

[165/404]

- 336 Girü dönüp Esmâya didi haber
İşidüp Esmâ anı itdi keder
- 337 İklîm-i Kâfa yeñiden ʿacele
Perî irsâl eyledi çerî gele
- 338 Geldi çerî ol zamânda lâ-yuʿad
Görmemiş milşini anuñ bir aħad
- 339 Hâzır oldılar o dem Dâvud Şaha
Ceng içün bu deñlü leşker o mâha
- 340 Esmânuñ bu hâlini anda hemân
Duydı Zirnâk Dîvü Nerre ol zamân
- 341 Şâh Dâvuda o dem Esmâ Perî
Muţîʿ olmaduğını ol ekşerî
- 342 Pek sevindi bu işe kâfir laʿîn
Didi Esmâ Perüye ki âferîn
- 343 Zîra erlik günüdür seni görem
Hâk-i pâyına n'ola bir yüz sürem
- 344 Şâh Dâvud dahî gelüben anda
Leşker ile qondılar ol zamânda
- 345 Esmâ Perüye muqâbil oldılar
Birbirine qarşı anlar geldiler
- 346 Düzdiler şafları meydâna nazar
Eylediler iki taraf ser-te-ser
- 347 Girdi Zirnâk Dîvü Nerre meydâna
Yüz yigirmi arşın qadle hemânâ
- 348 Şâh Dâvud tarafından ol vakit
Girdi Qaplan Nerre dîvdür bir yigit
- 349 Zirnaqa oldı muqâbil nâ mudâr
Zirnaqıñ bir ʿamudı vardı ey yâr
- 350 Sâde mermerden idi kâfir aña
Vurdu bir gürzi gören qaldı taña
- 351 Qaplanı ânîde eyledi helâk
Oldı Qaplanuñ vücûdı qara hâk
- 352 Câbiri Dîv Nerre girdi ânîde
Helâk etdi gitdi anuñ cânı da
- 353 Hâşılı o günde Zirnâkı laʿîn
Öldürür yüz dîv pirî melʿûn-bî-dîn

- 354 Dönüben çağırdı yâ Dâvud Şâh
Bunlaruñ  ömrüni itdürüñ kütâh
- 355 Sen Süleymân oğluyam dirsın hemân
Korqma gel meydânıma sen bu zamân
- [166/405] 356 Senüñ ile ceng idelüm diyüp ol
Durmaz anda çağurur mel  n fuz  l
- 357 Didi Şafvân yâ Dâvud Şâh sen bunı
Dutabilürseñ eyâ cânım cânı
- 358 İşbu Kâf iqlimini ser-tâ-kağem
Zabı idersin bı meşakkat ey dedem
- 359 Yidi iqlim çâr-güşe añlar haber
Seni gördüm yâ meded ey şır-ü ner
- 360 Tahtdan aşığı inüp Dâvud Şâh
Ol Süleymân Nebînüñ ol şâh u mâh
- 361 Yâdigârını giyüp iki dağı
Kılıç anda kuşanup şâh-ı sağı
- 362 Kelâm-ı Âyineyi boynuna ol
Kıldı hamâyil anı hem sağ u şol
- 363 Ata binüp Zirnâka gelüp anda
Muqâbil olur şehâ ol zamânda
- 364 Zirnâk Dâvud Şâhıñ boynunda Kelâm
Âyineyi görücek anda merâm
- 365 Gözleri kamaşdı anuñ ol zamân
Didi Dâvud Şâha bilmedüm amân
- 366 Sen Süleymân oğlu imişsin hele
Kör oluban bilmedüm ben âh n'ola
- 367 Ger bileydüm saña muqâbil bu dem
Olmaz idim diyüben anda o dem
- 368 Gözlerin yumdı elindeki ol
 Amudı etdi havâle sağ u şol
- 369 Şâh Dâvud atını saçradup o
 Amüduñ altından anda mâh-rü
- 370 Bir tarafa şavuşur  am  d anda
Yire düşdi ânide ol zamânda
- 371 Yiri d  lâb gibi çukur eyledi
Bu haberi râviler çün söyledi

- 372 Hâşılı üç dârbını bu nev^e ile
Şavdı Dâvud Şâh anı bir lu^ebile
- 373 ^eÂciz oldu anda Zirnâk-ı la^eîn
Uçdı hevâya o dem mel^eûn-ı bî-dîn
- 374 İne gûyâ Şâh Dâvudı kapa
Ala avunı hemân anda çapa
- [167/406] 375 Şafvân anı görücegin çağurur
Yâ Dâvud Şâh diyü anda bağurur
- 376 Hâzer it işde hevâdan bu la^eîn
İniyor üstüñe ey şâh-ı güzîn
- 377 Seni kapacak diyince nâ-gehân
Gışlayup hevâ üzre ol zamân
- 378 İndi Zirnâk aşağıdan nâ-murâd
Şâh Dâvud anda bir kez şîr-vâr
- 379 Ra^ed-vârî na^era haykırdı o dem
Yuğaruya toğrı ol şâhib-kerem
- 380 İner iken hevâdan Zirnâkıñ ol
^eAklı gidüp düşdi yire lâ-^euğûl
- 381 İşbu na^ereden o dem düşdi yire
İndi Dâvud bağlar anı ey yere
- 382 Dîvlere teslim ider Zirnâk Şâh
Okudılar kâmusı bârek'allâh
- 383 İki leşker dönüp anda kondılar
Şâh Dâvud ^easkeri sevindiler
- 384 Geldi Zirnâk Şâh Dâvuda anda
^eAsker ile kul olur ol zamânda
- 385 Pehlivânı oldu hem Dâvud Şahiñ
Öpdi elin ayağın şâh-ı mahiñ
- 386 Zirnâkı taht üzere Dâvud alur
Esmâ anı görüben maḥzûn kalur
- 387 Mühli cinni Ra^edî Şâḫırı anda
Aldı Esmâ kaçdılar ol zamânda
- 388 Nirdesin Ḥamza diyerek gitdiler
Kûh-ı Kâfî ol zamân terk itdiler
- 389 Şâh Dâvud gelüben tahta hemân
Oturur şafâ ile çün ol zamân

- 390 Didi bir gün Şâh Dâvud Şafvana
Saña ʿâşî olan var mı hemâna
- 391 Şafvan eydür Kâfda bu Ümmü'l-Ḥayât
Dirler imdi bir yir vardur ʿâlfî-zât
- 392 Anda Helâhili ʿAnâdilîs ol
Vardur anlar pehlivândur sağ u şol
- 393 Anları da alabilürseñ eger
Kûh-ı Kâfî zabt idersin ser-te-ser
- [168/407] 394 Böyle diyince o dem Dâvudu Şâh
Didi aña varalum inşâʿallâh
- 395 ʿAzm idüp göçdiler anda biʿt-tamâm
Sâde üçlek ʿasker ile bâ-merâm
- 396 Birinci gün gidüp ol Ümmü'l-Ḥayât
İklîmine vardılar çün ʿâlfî-zât
- 397 Haber oldu o Helâhîle o dem
Didi gelsün aña gör ki ben nʿidem
- 398 Yidi yüz biñ leşkeri ḥâzır ider
ʿAnadilîsle ber-â-ber gör nʿider
- 399 Şâh Dâvûda muḳâbil oldılar
Karşu-be-karşu gelüben kondılar
- 400 O gice geçdi olur ʿaleʿş-şabâḥ
Şâh Dâvûd taḳımı buldı felâḥ
- 401 İki leşker oluban ata sùvâr
Bağlayup şafları anda şîr-vâr
- 402 Girdi Helâhil o demde meydâna
Başladı heybetlü anda cevlâna
- 403 Şâh Dâvûd tarafından ol zamân
On yidi tâm pehlivânı nâ-gehân
- 404 Öldürür o günki cengde o laʿîn
Ġarra oldu kendine melʿûn bî-dîn
- 405 Şâh Dâvûd dîvleriñ öldüğün ol
Göricek Zirnâka didi luṭfı bol
- 406 Yürüsene bu laʿîn meydânına
Zîrâ bu kelb şuşamış al kanına
- 407 Girdi Zirnâk meydâna cevlân ider
Bir ʿaceb heybetlü o devrân ider

- 408 Oldı Zirnâk Helâhile muķâbil
Öyle bir ceng itdiler vaşfı ķâbil
- 409 Degül anuñ söylene âĥiri ķâr
Birbirine anlar o dem âşikâr
- 410 Tâm otuz yidi o dem ĥamle anda
Geçdi ĥaĥtâ aradan ol zamânda
- 411 Ol gün aĥşam olunca cengi cidâl
Eylediler ‘âşikâne bî-melâl
- 412 Aĥşam oldı ikisi ayrılıp ol
Geldi yirlerine anlar şağ u şol
- [169/408] 413 Herkes yirli yirinde idüp ķarâr
‘îşa meşğûl oldı anlar âşikâr
- 414 Çün şabâĥ oldı yine ‘azm-i meydân
Eylediler iki leşker ol zamân
- 415 Yine cenge başladı anlar o gün
İki taraf oldı ĥâl-i dîger-gûn
- 416 Ne kışşayı dırâz idelüm bular
Yidi gün bu minvâl üzre ceng kılar
- 417 Sekizinci gün olanda penâgâĥ
Kaķıyup Zirnâķ-ı Dîv didi Allâĥ
- 418 Vurdı bir ĥarb o Helâhile anda
Yıķdı bağladı hemân ol zamânda
- 419 İrişüp dîvler hemân ķapdı anı
Ķurtulur Helâhil mel‘ûn denî
- 420 Çıķarup meydândan aldılar o dem
İki leşker birbirine ey dedem
- 421 Ķarışup ceng itdiler oldı aĥşam
Döndi iki leşker anda bi‘t-tamâm
- 422 Bir araya gelüben didi anlar
Nic’olur ĥâlimiz işde o cânlar
- 423 Bize ĥâlib oldılar elbet gelür
Nire gitsek bizleri elbet bulur
- 424 İmdi çâre budur bizler daĥi
Ķaçuban gidelüm imdi ey saĥî
- 425 Veyâĥud varalum aña biz hele
Bu Süleymân oğludur cânım n’ola

- 426 Elin öpüp anuñ ile biz kamu
Barışalum ez-ser-â-pâ ey 'amû
- 427 Anuñ ile gitmeyelüm bir yire
Oturalum buralıkda ey yere
- 428 Ger bizi alurlar ise bi't-tamâm
Hamzaya toğrı eletür şâd-kâm
- 429 Senüñ istedüğüñ dağı varup ol
Atasını görmemişdür ey oğul
- 430 Bir 'ağım leşker ile hirciz aña
Muqâbil olmadı tâ öñden şoña
- 431 Lenduhâ Beg¹⁶ hazreti şimdi anda
Hinde toğrı gitmişdür bu zamânda
- [170/409] 432 İllâ bunuñ kolayı budur varup
Hâki-pâyine hemân yüzler sürüp
- 433 Cân u dilden bende olalum hele
Görelüm ki encâm-ı hâl ne ola
- 434 Böyle diyüp ırte olicağ hemân
Helahil ve 'Anadil's ol zamân
- 435 Gelüben Dâvûd Şâhiñ elin anda
Öpdiler fi'l-cümlesi ol zamânda
- 436 Didiler bizler saña olduğ ğulâm
Bizi Hamzaya eletme sen merâm
- 437 Bizler aña varmayuz evvel anuñ
Çâkeriyüz Hamza Şâh u sultânuñ
- 438 Anuñ ile varuban ceng ü cidâl
İdemeyiz el-emân şâhib-kemâl
- 439 Bizi bunda koyuban gidiñ eger
Hamzaya ğâlib olursañız meger
- 440 Bize işâret idüp bizler dağı
Gelürüz yüz üzre cânım yâ ağı
- 441 Her ne ki emr ider iseñ bizlere
Muñî' oluruz efendüm sizlere

¹⁶ (Lenduhâ: Pek iri ve büyük, kocaman, dev gibi.)

Lenduha Sultan: Peygamber Efendimiz'i görenler den olup, kahraman gönül erlerindedir. Hanefi Mezhebi kurucusu olan Muhammed Hanefi (rh) ile arkadaş olmuş kişilerdendir. Hacı Kemal (şimdiki Kunduzhan) mahallesinde bulunan ahşaptan türbesinde yatmaktadır. Vakfi olmadığından hayır sahiplerince verilen yardım paraları ile kandil yakılması ve Ramazan-ı Şerif ayının sonuna doğru Kur'an-ı Kerim onunmasından gelen para ile idare olunur. (<http://corumyatirlari.corumlu.com/> 14.05.2014)

- 442 İşidicek bu sözi Dâvudu Şâh
Şâd u handân oldu anda şahı-mâh
- 443 Didi Şafvân Şâhı Dâvuda o dem
Öyle olsun ey şâh-ı °âlî-himem
- 444 Zeyrâ¹⁷ bu iklîm-i Kâfî bu zamân
Hâlî koymak olur mı yâ pehlivân
- 445 °Anâdilîs ile Helâhil anlar
Beklesünler Kâfî şimdi o cânlar
- 446 Dâvud Şâh anları hep koydı anda
Kendi tedârik görüp ol zamânda
- 447 Billûr-ı A°zama göçüp gitdiler
Konuban bir yire qarâr itdiler
- 448 Dâvud Şâh Şafvâna didi yâ aḡî
Bizüm bunda hiç düşmânımız daḡı
- 449 Var mıdur Şafvân didi ey sultânım
Kûh-ı Kâfda kimse qalmadı cânım
- 450 İllâ şimdi °Arabda düşmânım var
Adı Hamza kendüsi pek nâmodâr
- [171/410] 451 Hiç kimesne bu cihânda ceng ile
Başa çıkmaz ḡayrı bir âheng ile
- 452 Esmâ Perînüñ eridür daḡı ol
On sekiz yıl Kâf içinde saḡ u şol
- 453 Kılıç urdı dîv perîye çün bu er
Görseñ anı şanki mânend-i ejder
- 454 Sâde dört biñ dört yüz kırk dört cezîre
Harâb itdi seyri kılsan bu şîre
- 455 Niçe biñ nerre dîvi itdi helâk
Kılıç ile cümlesini zât-ı pâk
- 456 Kimse aña bulmadı aşlâ zafer
Kıldı itâ°at kamusı pâyı ser
- 457 Böyle diyüp ol kadar Dâvud Şâha
Medḡı kıldı Hamzayı şâh-ı mâha
- 458 Dâvud Şâh Emîr-i °Arabı anda
Görmeden °aşık oldu ol zamânda

¹⁷ "Zirâ" olmalı.

- 459 Didi lala imdi aña gidelüm
Anı dağı bir yañaaya idelüm
- 460 İklîm-i Kâf tamâmı zabt eylemiş
Kılıç ile kendine rabt eylemiş
- 461 Böyle diyüp yidi kerre yüz biñ [er]
Hâzır idüp anda hemân şîr-ü ner
- 462 Bilmiş iki dürlü mağlûkât ile
Dağı yigirmi biñ ejderhâ bile
- 463 Hâzır idüp bunları anda hemân
Şâh-ı Dâvud tahta çıkar ol zamân
- 464 Zirnâkı dağı tahta anda
Geçürüp oturdılar ol zamânda
- 465 Âdemî zât¹⁸ nirdesin diyü anlar
İşde şimdi gelmededür o cânlar
- 466 Ez-in-cânib bu yaña Esmâ Perî
Hamzanuñ katına gelüp ekşeri
- 467 Şâhı Dâvud hikâyetini aña
Söyledi Şâh-ı ʿArab kaldı taña
- 468 Hamza didi ol Süleymânuñ hele
Bu zamâna oğlu kaldı mı ola
- 469 Ne ʿaceb bu vakıta kalmış anı
Görebile idük o nev-civânı
- [172/411] 470 Didi ʿAmır var ise Şâh-ı ʿArab
Oğlanlarıdur aña itme ʿaceb
- 471 Eger böyle çıkmazsa adım benim
ʿAmır ʿAyyâr olmasun ey sultânım
- 472 Hamza didi yâ ʿAmır sen ne dirsın
Böyle dâʿim bildübine gidersin
- 473 Bu nice Süleymânuñ oğlu ola
Çeküp ʿasker benüm üstüme gele
- 474 Didi Esmâ ey erenler sultânı
Ben fedâ itdüm yoluña bu cânı
- 475 Ol Süleymân veziri Şâh Şafvân
Bunu hîle idüp dîvleri hemân

¹⁸ Âdemî-zât: Âdemî-zâd olmalıdır.

- 476 Yanına getürüp kul itdi kamu
Bir de Kelâm Âyînesin mâh-rû
- 477 Ol Süleymânuñdı Dâvuduñ anda
Boynuna dağdı anuñ ol zamânda
- 478 Esmâ böyle diyince Şâh-ı ʿArab
Kıldı bu sözine Esmânuñ ʿaceb
- 479 Hamza Esmâ Periyle işde böyle
Söyleşürler bu hikâyeti öyle
- 480 Yine ben Dâvud Şâhiñ hikâyetin
Naql ideyim baña ol bidâyetin
- 481 Taht üzerinde gelürken sulţânuñ
Yolu Od Deñizine uğrar anuñ
- 482 ʿAceb idüp Şafvana didi anda
Bu nedür Şafvân didi ol zamânda
- 483 Od Deñizidür efendüm bu deñiz
Görmüşem çok kere bunu bendeñiz
- 484 Şâh Dâvud didi bunu biz niçe
Geçelüm söyle anı sen iyüce
- 485 Didi Şafvân ol hikâyeti aña
Dâvud anı işidüp kaldı taña
- 486 Râviler kıldı rivâyet ey ahî
Buralıkda üç rivâyet ben daği
- 487 Naql ideyim diñle anı sen bu dem
ʿAvn-i Haqla saña anı ey dedem
- 488 Biri budur murğ-ı semendün gelüp
Bunlaruñ cümlesini anda alup
- [173/412] 489 Od deñizini geçürdi bi't-tamâm
Onca mañlûkâtı hep pîr ü gulâm
- 490 Bir rivâyet de budur Dâvûd Şâh
Emri kıldı dîvlere ol pâdişâh
- 491 Ol hevâ üzre niçe küp yaptılar
Arkasına binüp andan çapdılar
- 492 Geçdiler Od Deñizini ol zamân
Bir rivâyet de budur diñle hemân
- 493 Ne kadar kanatlu dîv varsa eger
Aldılar kanatsız dîvleri meger

- 494 Geçüp Od Deñizini anda merâm
Üç rivâyet burda oldu bi't-tamâm
- 495 Bu canibe geçübün gördi ki ol
Hamza-yı şâhib-kırân o luṭfi bol
- 496 Şöyle bir târiḥ yazup ḳomuş anda
Bu maḳâma gelmişem bir zamânda
- 497 °Avn-i Ḥaḳla od deñizin geçmişem
Ḥızr elinden ṭolu bâde içmişem
- 498 Böyle yazmış Ḥamza-i şîr-ü Ḥudâ
Ya°ni °ammû-yı Muḥammed Muştafâ
- 499 Niçe şâhib-kırân bir târiḥ anda
Yaza ḳomuş böylece ol zamânda
- 500 Yine bir aḫer yiri görür o dem
Şöyle yazmış diñle saña naḳl idem
- 501 Ben ki °Abdü'l-Muṭṭalib şâh-zâdenüñ
OḒlu Ḥamzayam hele gül-sâdenüñ
- 502 On sekiz yıl Kûh-ı Ḳâfi temaşâ
Eyleyüp gezdi anı başdan başa
- 503 Niçe yüz biñ dîvleri kırdum hele
Mu°cizât-ı Muştafâ ben °ışkıla
- 504 °Âḳıbet bu araya geldüm daḫi
Od Deñizini geçdüm andan yâ aḫî
- 505 Gördi yine anda Bedî°ü'z-zamân
Daḫi târiḥ yazmış okıdı hemân
- 506 °Aceb idüp emri kıldı nâmodâr
Kendüsi daḫi o demde âşikâr
- 507 Getürüp bir altun diregi anda
Yazdı kendi daḫi târiḥ o anda
- [174/413] 508 Ol aradan daḫi göçüp gitdiler
Balçık deñizine anda yitdiler
- 509 Dîvlere emr eyledi Dâvûd Şâh
Çünkü Ḳâfa olmuş idi pâdişâh
- 510 Ne ḳadar ḳanatlı dîv varsa gelüp
Emr-i Şâha cümlesi muṭî° olup
- 511 Cümle ḳanatsız dîvi bir bir anda
Geçürürler anı da ol zamânda

- 512 Balçık deñizini anda selâmet
Geçdiler öte yanına tamâmet
- 513 Kõndılar orada buncılayın ol
Gördiler mermer diregi sağ u şol
- 514 Dikilüdüür anda târîh var dañi
Oğudılar ol zamânda yâ añî
- 515 Şah Dâvud bir kıızıl altun hemân
Direk üzerine târîh ol zamân
- 516 Yazdı kendi şöyle didi ki o dem
Diñle saña târîhini naql idem
- 517 Ben ki Süleymân Nebînüñ ey °azîz
Oğlu Dâvud Şâh benem nesli temiz
- 518 Kûh-u Kâfa gelen ersen bilesin
Hem benim hâlîmden âgâh olasın
- 519 Kûh-u Kâf vilâyetini bi't-tamâm
Zabı kıldum dîvleri cümle gulâm
- 520 Eyledüm kendime anları şamu
Emrim üzre muıf° oldu sû-be-sû
- 521 Yitmiş iki dürlü mañlûkât ile
Rub°-ı Meskûna niyet itdüm bile
- 522 Anda bir şâhib-kırân hem var imiş
Adı Hamza kendi vefâdâr imiş
- 523 Bu °azîmet ile anuñ üstüne
°Azmi kıldum diyü yazmış kaşdına
- 524 Şoñra andan dañi göçüben Yılan
Deñizine uğradılar ol zamân
- 525 Şâh Dâvud Şâh-ı Mârân şâhına
Nâme yazdı anda şâhı mâhına
- 526 Da°vet itdi Şâh-ı Mârân gelmedi
Emrine hırgiz itâ°at kılmadı
- [175/414] 527 Şâh-ı Mârân ceng idüp anda Kelâm
Âyînesin görüp o hâlde meram
- 528 Muıf° oldu Şâh Dâvuda gelüp
Öpdiler elini itâ°at kıilup
- 529 Şâh-ı Mârân anda ol Dâvud Şâha
Virdi yigirmi tamâmen ejdehâ

- 530 Şâh-ı Mârân yol virüp andan daği
Göçüben gitdiler ordan yâ ağı
- 531 Bâb-ı Kâfa geldiler anlar o dem
Bunca mağlûkât ile hep ey dedem
- 532 Şâh Dâvud gördi bir kızıl altun
Direk anda dikilidür büsbütün
- 533 İki cânibi daği hem yazulu
Târîh ile üsti bile kazılı
- 534 Şöyle yazmış diñle naql idem saña
Bu daği 'acûbe şey kaldum taña
- 535 Ben ki Hamza oğlu Rüstem Şâh idim
Dünya içre bir zamânda mâh idim
- 536 On iki yıl Kûh-ı Kâfi ser-te-ser
Seyr kıldum 'ibret al ey şîr-i ner
- 537 Üncâmî¹⁹ ben bu maqâma gelmişem
Burda daği niçe işler kılmışam
- 538 Bâb-ı Kâfi feth idüp çıkdum hele
Mu'cizât-ı Muştafâ ben 'ışkıla
- 539 Böyle dimiş Rüstemi Şâh o direk
Üzerinde târihini yigirek
- 540 Yine gördi Şâh Dâvud bir daği
Dikili altun diregi ol sağı
- 541 Târîh anda yazılı daği o dem
Diñle saña târihi naql idem
- 542 Ben ki Bed'ü'z-zamânam ey şehâ
Yidi sene Kûh-u Kâfda ejdehâ
- 543 Gibi dîv ü peri ile ceng cidâl
Eyleyüp kılıç yürütdüm bî-melâl
- 544 Olmadı birisi elimden ħalâş
Böyle bilürler bunu hep 'âm u ħâş
- 545 'Âkıbet buraya geldüm [ben] hele
Bâb-u Kâfi feth idüben 'ışk ile
- [176/415] 546 Geçüben gitdim dimiş târihde ol
Böyle gördi Şâh Dâvud luğı bol

¹⁹ Üncâmî: Encâmı olmalı.

- 547 Yine Dâvud gördi Kâsimuñ anda
Târîhi var yazılı ol mekânda
- 548 Ol daği böyle dimiş bunuñ gibi
Oğudı böylece anı ey ebî
- 549 Şafvâna didi o dem Şâh Dâvud
Kimüñ oğludur bular ey Şâh-ı cûd
- 550 Didi Şafvân Hamza-i şâhib-kırân
Oğludur bular kamusu bu zamân
- 551 Şâh Dâvûd ‘aceb eyledi aña
Didi yâ Rab meded eyle sen baña
- 552 Oldı piyâde gelüp ol kapuya
‘Avn-i Hâkla açdı hem ol yapuya
- 553 Cümle leşkeri ile taşra çıkar
Şağ u şola bir kezin dönüp bakar
- 554 Âdemî zât diyü andan göçdiler
Ol Süleymân-vâri kanad açdılar
- 555 Âdemî zât iklimine geldiler
Konuban bir yire mesrûr oldılar
- 556 Bu hikâyem burada oldı tamâm
Okuyanlar ola mağfûr hâş u ‘âm
- 557 Yazanı yazduranı yâ Rabbenâ
Tamu odın kıl harâm öñden soña
- 558 Diñleyenler daği bulalar şevâb
Şâd u handân olalar şeyh ile şâb
- 559 ‘Afv idüben ‘işyânların cennete
Dâhil eyle cümlesini rahmete
- 560 Cümlemüz ‘âciz ü mücrim günâhkâr
Sen bilürsin hâlimüz Perverdîgâr
- 561 ‘Afv idüp ‘işyânımızı yâ Gâfur
Biñ bir ismüñ hakkiçün eyle mağfûr
- 562 Yağma nâra bu günâhkâr kulları
‘Afvîña muhtâc olan yoğsulları
- 563 Ol Muhammed hakkiçün ey Lem-yezel
Rûz-ı maşşer günleri virme halel
- 564 Çâr-yâr-i bâ-şafânuñ hürmeti
Def kıl dünyâ vü ‘uqbâ zahmeti

- [177/416] 565 Sâyelerinde idek zevk u şafâ
Hem şefîc ola Muḥammed Muştafâ
- 566 Kâmil-i îmân ile kııl ihtîşâm
Şoñ nefesde cümlemüz pîr ü gulâm
- 567 Cümle îmân ehline itme °azâb
Kıl müyesser Havz-ı Kevşerden şarâb
- 568 Malatıyye kullarını yâ Kerîm
°Afv idüp °işyânlarını yâ °Azîm
- 569 Cennet-i a°lâya dâhil it kamu
İri ufağ cümlesin yâ Ḥayyî Hû
- 570 Ḥacı Ḥannân-zâde Merdî rû-siyâh
°Afv idüp °işyânını ey Pâdişâh
- 571 İsm-i a°zam hürmetiçün sen anı
Fazl u rahmetden ğanî it yâ Ğanî
- 572 Bile vâlideynim ile cennete
Dâhil eyle hem na°im ü ni°mete
- 573 Dünya vü °uqbâda isterseñ necât
Oğu durma cân u dilden eş-şalât

EK: İlgili Metnin İlk ve Son Yaprakları

۲۸۷ 12b	مَلَاطِيَّةَ أَهْلِيكَ بِسِ غُلَامٍ كُونَاهَا وَكَرَّمِ قَبْلَ يَقَعَهُ نَادَهُ فَضِيلَ رَحْمَتَدَنْ عِنِّي أَيْتَ يَا عِنِّي دَاخِلَ آيَلَهُ هَمَّ نَعِيمٍ نَعْمَتَهُ أَوْ قَوَادِرْمَهُ رُوَيْتَبُ سَنَ أَنْصَلَا	قَبْلَ أَوْلَادِكَ مَسْكِينِينَ دَاوَالْتَلَامِ حَاجِي حَشَّ زَادَهُ مَرَدِي بِجَادَهُ أَسْمِي عَظِيمٍ صُرِّحِيكُونَ سَنَ آيَلَهُ بِبِلَهُ وَالِدَيْنِيمِ . آيَلَهُ جَنَّةَ دُنْيَا وَ عُقْبَادَهُ اسْتَرْسَكَ نَجَاتِ	1 2 3 4 5
	أَلْوَيْتَهُ أَوَّلَ حَدِيثِ لَمْ يَنْزِلْدَنْ بَنُ قَرْنَمَامِ صُكْرَهُ جَكَوَيْسِي جَقَا أَوْلَاهُ آيَوَاهُ شَشَّحِيَّتِ مِنْ كَلْبَابِ أَوْلَيْسِرُ دُدُ نَيْلَمَهُ مَيْسِي آيَ دَوْلَا دَرْتَمَا دُنْيَا أَحْمَرِي عَايِدَهُ هَجَّ كَرَكَمِي عَجَبَ آذَوُقِي سَكَا أَحْجُ كُوذِيكِي آئِدِي جُونِ عَالِي الشَّفَاقِ قَبْلَ عِيَادَتِكَ خَالِقَهُ هَمْرُ وَجَهْرِيَّةَ أَيْلِيَّسِي آئِدَهُ زَوَيْقِي بِي شَمَاوِ قُرْبِي حَقَّهُ وَاصِلَ أَوْلَاهُ بِدِيَا حُجْلَهُ أَمَّنَا يَدِيكَ قُرْآنِيَّةَ أَوْلَادُرُ بَيْعَمَبَرِي شَشَا هَدَا جَا ذَلْدَنْ كَبَجَهْ كُونْدُزُ قَايَمَا	كُوْطُلُ بَيْمَانِهِ بَنِي آزَلْدَنْ يَانْدَنْ أَيْمِيُوبُ عَهْدَهُ وَفَا سَنَ بُوْقَفَلْتَلَهُ كِيدُوْبُ خَالِكِ خَضَبِ مَالِ أَوْلَادِكَ سَكَا حَجْلَهُ عَدُوْ هَجَّ بَرِيْدَنْ سَكَا أَوْلَانِ قَايِدَهُ طُوْبِدَهُ عَقْلِكَ بَابِيكِهِ يَارُوُقِي سَكَا قُوْرُقُولُوا يُوْلُدَهُ دَخِي مَنْزِلِ بَرَفِ يُوْلُ الْيُجُونِ آيَلَهُ تَدَارِكِ سَنَ هَلَلَهُ طُوغِي حَبَّتِ الْيُجُوْ وَارُوْبُنِ قَرَادِ مَغْحِي نُورِي الْإِلَهِي كِبْرِيَا خَا هِي أَوْلَاهُ سَيَّرُكُولَاكِ شَانِيَّةَ يَعْنِي أَحْمَدُ مُحَمَّدُ مَسْطَفَا أُمْتِيكَ وَيَرْ صَلَوَاتِ دَائِمَا	6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

417
241

هَمَّ شَفِيعِ اَوْلِهٖ وَتَقَدُّ بِمُضْطَقًا
صَوِّكَ تَقْنِدَهٗ بِجَمَلَهٗ مِنْ بِيْرِ غَلَامٍ
قَبْلَ مَيْسَرَتِ حَرِيصٍ كَوَشْرَدَنْ شَرَابِ
عَفْوًا يَدْرُبُ عِضْيَانًا يَدِينِ يَا عَظِيمِ
اِيْرِي اَوْتَقُ بِجَمَلَهٗ سِيَّ لِيَا تِي هُوَا
عَفْوًا يَدْرُبُ عِضْيَانِي اَيِّ بَارِيْشَاهِ
قَضِيْلَ رَحْمَتِكَ عَنِّي اَيْتِ يَا غَفِيْرِي
دَاخِلٌ اَيْلَهٗ هَمَّ اَيْعِيْمُ نَعْمَتَهٗ
اَوْتَقُوْا دُوْرَمَهٗ جَنَّا ذِلْدَكُ الصَّوْتِ

شَابَهٗ لِرَاوَدَهٗ اِيْدَكُ ذُوْرَهٗ صَفَا
كَامِي اِيْمَانِ اَيْلَهٗ قَبْلَ اِحْتِمَامِ
بِجَمَلَهٗ اَيْتَا اِهْلِيْنَهٗ اِيْمَهٗ اَعْدَابِ
مَلَا طِيْبَهٗ قَوْلًا لِيْكَ يَا كَبِيْمِ
جَنِّيْ اَعْلَايَهٗ دَاخِلُ اَيْتِ اِيْمُوَا
حَاجِي حَتَّ رَاوَهٗ مَرِيْ دُوْرِيْشَاهِ
اَيْشِيْمُ اَعْظِيْمُ حُرِّيْجُوْنُ سَنَ اِيْلِيْ
بِيْلَهٗ وَالدِّيْعِيْمِ اَيْلَهٗ جَنَّتَهٗ
دُوْنِيَا وَوَعْبَادَهٗ اِسْتَرْسَكُ نَجَاتِ

بَعَثَهٗ هَمَّ دُنْيَا مَتَايِ اَغْنَهٗ
نَشَا اَوْلَهٗ سِيْنِ دُوْرَجِهَانَ هَرَزَمَانَا
اَلَانَ اَوْلَايَكِ وَالْمَنْ بُوْرُوْدَهٗ شَنَا
جَاوُوْدُرُ بُوْرُوْدَهٗ حَدْرَايِ سُوْرُوَا
جَلْدِيْلَا جُوْقُ كَيْسَهٗ كَرِيْ اَنْدِيْشِيْ سِيْنِ
دُوْرُوْتُوْبِ اَرْدِيْشِيْ كَزَرْسِيْنِ بِيْلِ قُوَانِ
تَا فَيْلَهٗ بُوْعُشْمِيْكَ وِرْدِيْكَ اَيْلَهٗ
صِيْفُ يَدِ قُوْرُ اَصِيْ اَنْجَايِ سِيْنِي
دُوْرُوْتُوْبِ اَرْدِيْشِيْ صَقِيْنِ اَوْلَهٗ شَنَا

اَيُّ كُوْكُلُ كَلِّ كِيْنِ حَقِيْقَتَ بَاغِيْتَهٗ
نَنْمُ وَجَهٗ اِلٰهٗ بَاقِيْ بُوْهَمَانَا
بُوْعَقَاقِيْنِ خَاَنْدَهٗ هِيْكَرِيْ مُرَادِ
سِيْنِيْ اَلْدَاوُدُ لُوْتِيْ بُوْرِيْكَ بُوَا
رَامُ تَزُوْبِيْهِ دُنُوْرُكُ نَجِيْسِيْنِ
كِيْجَهٗ كُوْدُوْدُ دِيْمِيُوْبِيْ سَنَ هَمَانَا
تَرْكُ اَيْدُوْبِ حُقْبَايِ دُنْيَا جُوْنِ هَلَهٗ
سُوْرِيْلَهٗ نَهٗ بِيْدَايِ ذِيْلِيْكَ كَلِّ اِيْلِيْ
بِلُوْرِيْسَتِيْمِ وَفَا مَسُوْرُ بُوْرُوْدِيْنَا

م

میلکوزمان

sitem 462
elde 3471

386

177(416)